

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars I. De judiciis & judicialibus. Hoc est de Sententia & re judicata, Executione, Attentatis, Judice, Notario, Advocatis, Procuratoribus, Expensis, & aliis ad materiam judiciorum. Pars II. Relatio Romanæ Curix forensis, ejusque Tribunalium, & Congregationum

**Luca, Giovanni Battista de
Coloniae Agrippinae, 1691**

Disc. XXXII. De Tribunali, seu Auditorio Rotæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74090)

successorem agatur, juxta distinctionem, de qua in particulari pensionum sede. titul. de pension. disc. 67.

52 Sive ubi de illo summario, & executivo iudicio possessorio retinenda, vel reintegranda agatur, quod concessum sit adversus factum iudicis, quod spoliativum ratione clarae iniustitiae supponatur, juxta ea quae in sede iudiciorum in huiusmodi remediorum rubrica habentur, quoniam cum agatur de concursu iudiciorum hinc inde, congruum reputari solet alterum iudicium terti: Quod tamen non semper est firmum pro causarum qualitate vel Tribunalis arbitrio, sed est frequentius. tit. de iudic. disc. 44.

53 Quamvis autem ista Praelatura, in iis praesertim, qui sunt Vocantes, adeo magnum praeseferat laborem, & Curiae servitium: Attamen (ut praemissum est) iste labor, sive ipsa Praelatura nullum praebet emolumentum burfale, sed potius notabilem sumptum in se sustentando cum convenienti decore: Et quod magis est, non magis haberi solet, pro assumptione ad primarias, dignitates, quoties alterius muneris ratio non exigat: Res quidem aliqua admiratione digna: Tales sunt Curiarum styli, unde propterea ista species adeo laboriosa Praelaturae aequalis penes videtur fortunae alterius laboriosae vitae Advocatorum: Aliqua tamen istorum meliori conditione circa commodum burfale.

54 Quamplura Curiae Tribunalia, huic Tribunali Signaturae non subjacent, ut sunt. Omnes Congregationes Cardinalium supra recensitae: Congregationes Baronum & montium: Tribunal Camerae: Camerarius: Thesaurarius: Praesidentes Annonae, Grasciae, Dohanarum, Riparum, Zecchae Archivi & Viarum, ac similes, utpote Camerae subordinati: Ac etiam Curia Capitoli: Archipresbyteri Basilicarum Patriarchalium: Alique Protectores, & Iudices particulares piorum locorum: Nec non Cardinales, quibus non diriguntur commissiones, nisi signatae manu Papae: Omnesque alii Iudices, quibus eadem commissio signata manu Papae directas: Bene tamen omnia haec, & alia similia Tribunalia exempta ab ista Signatura Iustitiae, subjacent alteri Signaturae Gratiae.

Inter istos Referendarios, & Generales Religionum indecisa pendet quaestio praecedentiae, in qua favore Praelatorum aliquas facere annotationes occasio dedit, de quibus in supplemento forte in materia praeminentiarum agendum erit.

DISC. XXXII.

De Tribunali, seu Auditorio Rotae.

SUMMARIUM

- 1 DE prima figura inter iudices, quam in Curia facit Rota.
- 2 Quod Sacra Congregationes sine de diversa specie vel sphaera, & quare.
- 3 De origine, vel introductione huius Tribunalis Rotae.
- 4 Quare Auditores dicuntur Capellani.

- 5 Singuli Auditores sunt delegati, sed ipsum Tribunal est ordinarium.
- 6 Decanus quomodo distribuatur causas Auditoribus, & subroget.
- 7 In Rota sufficit unica commissio, & quando aliae plures dantur.
- 8 De communicatione facultatum Auditoris Camerae, & ad quid.
- 9 De antiqua facultate necessaria pro citatione per editum.
- 10 In Rota commissio est loco libelli.
- 11 Idem in S. Concilio Neapolitano.
- 12 De antiquis Tribunalibus maioribus dicti Regni.
- 13 Quando dictum Concilium erectum fuerit.
- 14 Quomodo ibi signentur supplicationes.
- 15 De imitatione edendi decisiones dicti Concilii.
- 16 Ex quibus nationibus Auditores Rota eligantur, & de eorum numero antiquo.
- 17 De eodem, & de statu moderno, & de antiquis nationalibus.
- 18 De loco Bononiensis.
- 19 De loco Mediolanensis.
- 20 De loco Ferrariensis.
- 21 De loco Hetrusci.
- 22 De aliis tribus locis Romanorum.
- 23 Provinciae Regni Neapolitani non habent locum in Rota.
- 24 De Pontificibus, qui in hoc seculo exierunt à Rota.
- 25 Quomodo assumatur Auditor noviter electus.
- 26 De ratione, ob quam fiant tot ceremoniae, & solemnitates.
- 27 De disputationibus publicis, quae sustinentur, & de secretis.
- 28 De admissione post expletas solemnitates.
- 29 Non admittantur illegitimi.
- 30 Quid importent emolumenta Auditorii Rotae.
- 31 An Auditor priusquam admittatur, gaudeat privilegio Auditorum, inter quae est istud obtinendi expeditiones bullarum gratis si promoveantur.
- 32 Quos habeat adjuutores.
- 33 In quibus diebus Rota habeatur.
- 34 Quomodo sedeatur in Rota, & votentur causae.
- 35 Auditor non decedit causas etiam compromissas, non audit voto Rotae.
- 36 De modo concordandi de dubio.
- 37 De disputatione dubii utraque parte informante, vel altera tantum.
- 38 Qualis sit hodiernus stylus circa dubia, & qualis esset antiquus.
- 39 Quomodo fiant informationes per Advocatos, & Procuratores.
- 40 De distributione informationum, earumque communicatione hinc inde, & quomodo respondeatur.
- 41 Quot causae proponantur per quemlibet Auditorem.
- 42 Commendatur stylus scribendi Advocatorum, & Procuratorum.
- 43 Iudices, & Advocati non vident processus, & detractione, ac de Curialium integritate: & quinam scribere possint in Rota.
- 44 Non habetur usus contradiCTORIORUM, & quomodo causae disputentur in Rota.
- 45 Quando Rota aperiatur, & claudatur.
- 46 De solemnitate, quae adhibetur in apertura.
- 47 De Rotis memorialium.
- 48 De nominibus seu vocabulis spatiorum inter unam vacationem, & alteram.
- 49 De dubiis super incidentibus, quae percutiunt ordinatorem iudicium.

- 80 Rota de stylo non decidit causas, vel punitos sine disputatione dubii, & extensione decisionis, ad cuius limites debet sententari, quod declaratur.
- 81 Unde manet tanta copia decisionum Rotæ, & de eorum numero.
- 82 Quid propriè contineant ista decisiones, & in quo differant ab illis aliorum tribunalium.
- 83 De consimili stylo Rotarum Florentinae, & Senensis ubi motiva dicuntur.
- 84 De modo petendi expeditionem causæ, vel respectivè novam audientiam.
- 85 Quando concedatur, vel denegetur nova audientia.
- 86 De revocatione decisionum unde proveniat.
- 87 De eodem quodque revocentur etiam sententia Rotales.
- 88 Cause Rotales non mutant naturam, ideoque appellabiles remanent tales, & de commissione in aliis instantiis in eadem Rota.
- 89 Rota est iudex appellationis, quomodo, & à quibus, & quando cognoscat etiam causas in prima instantia.
- 90 Cognoscat causas utriusque Principatus, vel fori ecclesiastici, & temporalis, civiles, non autem criminales.
- 91 Qualis sit major copia causarum, an scilicet spiritualium, vel temporalium, & de ratione diminutionis causarum spiritualium.
- 92 De errore opinantium quod professores Romanae Curiae non sint periti in iure civili, & in materiis prophaniis.
- 93 Quales deceant esse Rotæ auditores ex dispositione Constitutionum Apostolicarum.
- 94 Quod stylus faciendi decisiones sit antiquissimus, & de ratione.
- 95 Quod etiam esset in usu in Roma antiqua, in qua antiqui Iurisperiti speciem huius Rotæ efformarent.
- 96 Quam auctoritatem faciant Rotæ decisiones.
- 97 Declarationibus S. Congregationis Rotæ reverenter defert.
- 98 De decisionum Rotæ auctoritate apud externos.
- 99 De stylo ut decisiones fiat presupponenda, quodque non revocentur incidenter, & quomodo.
- 100 De improbantibus hunc stylum edendi de necessitate decisiones super omnibus resolutionibus, & de eorum motivis.
- 101 De improbatione alterius styli deferendi auctoritati decisionum.
- 102 E contra de commendantibus dictum primum stylum edendi decisiones, & de rationibus, cum responsionibus ad objecta.
- 103 Et de commendantibus alium stylum deferendi decisionibus, & non rationibus.
- 104 De opinione media, seu distinguente, & conciliante.
- 105 De abusu, super extensione decisionum.
- 106 Quod Advocati, & Procuratores cumulent motiva relevantia, & irrelevantia, & de ratione.
- 107 De eodem abusu de quo n. 75.
- 108 Quomodo formari debeant decisiones, & cuius vestigia sequenda sint.
- 109 De inconvenientibus qui resultant à mala extensione decisionum.
- 110 Decisiones qua propriè dicantur, & in quibus partibus non sint propriè decisiones.
- 111 Reputatur abusus quod ponens, vel iudex causa non habeat votum, neque sit informatus de causa meritis.
- 112 De eodem de quo n. 78. quomodo scilicet debeant extendi decisiones.
- 113 Damnantur digressiones, atque decidere merita incidenter.
- 114 Card. de Luca. Relatio Curiae Romanae.
- 84 De alio abusa non declarandi motiva in aliqua decisionem deducta, qua videantur minus vera.
- 85 De abusu circa impressiones decisionum in voluminibus.
- 86 De altero stylo de quo supra num. 71. & 73. deferendi decisionum auctoritati, & quomodo id intelligendum sit.
- 87 Generaliter quomodo doctrinis, & auctoritatibus deferri debeat.
- 88 In quo consistant hodie questiones forenses, & quod sint potius facti, quam iuris.
- 89 De boni iudicis idea, & quales partes in eo concurrere debeant, & an desideretur potius literatura, quam integritas, vel e contra.
- 90 Quod stylus substituendi conclusiones non congruas iudicature.
- 91 Quare Advocati eximii aliquando non soleant esse boni iudices.
- 92 Rota non exequitur res iudicatas aliorum Tribunalium non gustato de iustitia.
- 93 Attendit potius rationes, quam numerum doctrinarum, & quod ab omni iudice fieri debeat.
- 94 Non concedit revocationem executivalem post decem annos sine nova disputatione.
- 95 Per contradictas non decidit possessorum sine cognitione petitorii.
- 96 Etiam in petitorio, vel in revocatione attentatorum solet gustare de bono iure.
- 97 Demandat concordiam, & an id de iure faciendum sit.
- 98 Quando concessit novam audientiam, non concedit expeditionem sine nova expeditione.
- 99 In causa Rotali beneficiati cessant omnes executores, ipsaque Rota instituit, vel confert.
- 100 Quando procedat ad executionem obligationis camerale.
- 101 Quando procedat sine disputatione dubii.
- 102 Quando Rota mutat opinionem, id non præjudicat iuri questio.
- 103 De stylo condemnandi in expensis, & quomodo.
- 104 De opinionibus parum probabilibus quas retineat.
- 105 De stylo circa terminum preservato in ultima Rota.
- 106 De Decanatu Rotæ.
- 107 An ponens possit nolle sequi votum correspondentium.
- 108 De expensis qua fiant per litigantes in hoc Tribunali.
- 109 De loco quem Rotæ Auditores habent in capella Pontificia, & de effectibus exinde exortis.
- 110 Que munera Rotæ Auditoribus incumbunt vel demandari soleant extra Rotam, & in alius Congregationibus.
- 111 Descriptores in utroque iure, vel in aliis facultatibus, qui fuerunt Rotæ Auditores.
- 112 De aliis ad Rotam pertinentibus.

CUm inter illos Romanæ Curiae Iudices, qui in forma judiciali, causas contentiosas cognoscunt, ac decidunt, primam ac majorem figuram faciat istud Tribunal, cuius resolutiones, quibus decisionum nomen tribuitur, aliis iudicandi normam præbent (dum Cardinalitii Congregationibus, atque utriusque Signaturæ Tribunalibus istud Iudicis vocabulum propriè non congruit;) Hinc, de eius origine, statu, ac stylis agendo, Iudicis ideam generalem quoque efformare congruum videtur, quomodo scilicet Iudex, qui intra iustitiæ commutativæ, atque legum cancellos habeat arbitrium restrictum, causas cognoscere, ac decidere debeat, dum longè diversa cognoscendi ac decidendi ratio viget in Cardinalitii, aliis-

que Congregationibus, ac respectivè Tribunalibus, de quibus supra actum est, ut potèe vicariis Papæ vel supremi Principis partes explicantibus; unde propterea quandoque facultatum qualitate, rigorosos juris cancellos egredi, atque cum illis legibus vel regulis, quæ prudentiales dicuntur, procedere, ut negotiis finis vel temperamentum magis opportunum concedatur.

Ex eadem itaque causa, vel principio, cujus enarratio superius, in Consistorii Rubrica habetur A. supra disc. 5. Tribunal istud originem trahit; Cum etenim, sive in ratione iudicii, ac jurisdictionalis potestatis; Sive in ratione arbitraria ex compromisso, Papa totius catholici Orbis causas, & negotia, explicaret, huic verò muneri per se ipsum solum vacare, humana imbecillitas non concederet; Hinc pro quibusdam primariis, ac majoribus negotiis in eadem Consistorii Rubr. enunciatis, adjuutores & consiliares adhibere cepit Cardinales, cum quorum consilio in Consistorio ea explicaret; Alia verò explicare consuevit in cappella sive in camera, cum ope, & consilio suorum Cappellanorum (quales propriè Rotæ Auditores appellantur) Attributo quoque antiquitus alio magis frequenti nomine Auditorum S. Palatii Apostolici, ex eo quod priusquam congregarentur in conspectu Papæ, ipsumque de cautarum statu, ac meritis informarent, atque votum seu consilium præberent; Partes in eodem Palatio Apostolico audiebant; Atque ad tollendas confusiones, quodque quilibet sciret quas causas relaturus esset, consuevit idem Papa supplicationes, quæ illi porrigebantur, singulis Cappellanis vel vel Auditoribus distribuere, seu causas pro compilatione processus delegare, tanquam per speciem, ut dictum est, distributionis.

Atque hinc manat practica, & recepta propositio, quod singuli Auditores dicuntur Iudices delegati, non autem Ordinarii, ut potèe ex sibi directis commissionibus; delegatam jurisdictionem habentes, atque jure delegati, non autem ordinarii Iudicis metiendi, ipsa verò Rota seu ipsum Tribunal, in universum, ut potèe representativum præfata Cappellæ seu Aulae pontificiæ, ordinariam habet jurisdictionem, atque Iudicis ordinarii jure censetur, habituali jurisdictione & competentiâ penès omnes existente. *Burrat. & add. decis. 818. Coccin. decis. 2088. Dmozett. decis. 709. & in Tirazoren. jurisdictionis. 14. Decemb. 1663. coram Vicecomite edita in casu de quo sub tit. de jurisd. disc. 22. Rovit. super prax. in Rubr. de officio S. Consil.*

Exinde quoque manat, quod ex sola remissione, vel commissione Decani, (id est illius, qui eorum antiquior est, non quidem ex causa, vel ratione particularis officii, sed in ratione præminentia, quam antianitas præbeat, quandam præfaturæ seu præfidentia speciem habet) unus Auditor, loco alterius impediti subrogatur, atque sententias profert, aliaque acta explicat abique alia delegatione seu commissione; *Ibidem.* Quoniam in Rota unica commissio sufficit in tota illa instantia; *Coccin. dec. 1533.* Unde propterea nova commissio in eadem causa, non nisi pro ulteriori instantia alteri dirigitur; illis exceptis commissionibus, quæ incidenter eidem Iudici delegato dirigantur, ut sunt illæ, quæ præinsertæ dicuntur. *disc. præcedenti* enunciata, pro reformatione scilicet vel suppletionem commissionis,

quæ ad alterius partis preces signata fuit; sive ubi aliquas communicari oporteat facultates, quas prima commissio non concederet, Ut (ex gr.) sunt eodem *disc. præcedenti* enunciata facultates Auditoris Camerae, super processu exequutivo in causis pecuniariis, & prophanis; sive juxta antiquum stylum erant facultates procedendi cum citationibus per edictum, & per diligentias, usquequò ista facultas eidem Tribunali generaliter communicata fuit, dum prius commissio specialis in qualibet causa necessaria erat; *Vestr. lib. 4. c. 2. & lib. 1. cap. 1. & in consil. 44. Tit. IV.* Aut quando alias causas, quæ connexionem cum jam delegata habeant, unire Papæ, vel ejus Signaturæ Gratiæ seu Justitiæ videatur, cum similibus, quæ (ut præmissum est) accidentia concernant, firma remanente regula, quod in tota ea instantia unica commissio in Rota sufficit.

Ex eodem fonte quoque manat stylus, quod in hoc Tribunali non habeatur usus libellorum, qui Iudicibus, & Magistratibus ordinariis verè ac propriè congruit, sed loco libelli succedit commissio, ut potèe continens tenorem supplicationis Papæ porrectæ, in qua Actor, vel petitor, ad libelli instar, suam actionem, vel petitionem proponat, ac remedia sibi visa intenet, & clausulas salutares adjiciat. *Dmozett. dec. 664. & passim.*

Unde propterea (ad instar) idem servat sacrum Concilium Neapolitanum, quod Sanctæ Claræ, seu Capuanæ nuncupatur, cujus celebres decisiones habemus apud Assisium. *Grammatic. Capic. Ministorum, Franch. Gizzarell. Capic. Latr. Tappam, & Sanfelice.* ultra tot alias quas in compendio referet elaboratus collector *Thorus*, cum etenim Curiam Regis representarent antiquitusa tria suprema Tribunalia apud ipsum assistentia, quorum unum à magno Iustitiario rectum, Magnæ Curia dicebatur, & alterum Vicariæ, tanquam ab ipsius Regiæ Civitatis Gubernatore seu Vicario derivatum, & quæ duo hodie simul unita unum constituunt Tribunal, ex civilium, & eriminalium Iudicium collegiis rectum, quod Magnæ Curia Vicariæ vulgò appellatur, cum reverà tanquam duplex, sub duplici nomine M. Curia, & Vicariæ appellari debere; Et tertium Cancellariæ ipsius Regis, quam regebat & administrabat Magnus Cancellarius, cum consilio aliquorum Iurisperitorum, qui Cancellariæ Regentes appellantur, illudque consilium in rebus civilibus, non autem militaribus vel status constituant, quod Collaterale dicitur.

Rex Alphonsus primus, Aragonensium Rex, qui ex Ioannæ secundæ adoptione, cum Sedis Apostolicæ Dominæ directæ placito, idem Regnum adeptus fuit, adeoque prudenter in eoridendo, ac moriendo, supra triginta annos illud rexit; Inter alia, quæ commendabiliter ordinavit, fecit novam erectionem præfati majoris Tribunalis Consilii pro causis appellationum ab aliis inferioribus, ac præsertim à præfatis majoribus Magnæ Curia, & Vicariæ, non autem à dicto alio Cancellariæ (quod reverà Iudicis partes non explicat, sed potius Principis).

Atque ad instar Consilii Regni Valentia, à quo originalis ejus idea derivat, idem Consilii nomen seu vocabulum sortitum est, cum adjecto Sanctæ Claræ, ratione loci, in quo congregabatur; Eodem modo quo de præfenti Capuanæ dicitur; ex eadem ratione loci, quod scilicet congre-

gregetur in eo Palatio, quod propè portam Capuanam Regis habitationi prius deserviebat, habita ratione ad tutiorem ac ameniorem locum translata, ad arcem scilicet celeberrimi castri, quod novum dicitur. Tribunalium usui assignatum est, ut in eo singulis diebus omnia pro majori litigantium commoditate unirentur.

Cumque hæc & alia præfatus Rex explicaret, cum opere & consilio Alphonfi Borgiæ, ejus majoris Cappellani, ac intimi Consiliiarii, qui deinde Archiepiscopus Valentinus, & Cardinalis creatus, Sedem quoque Petri, sub nomine Calisti III. occupavit, Istque in Romana Curia benè versatus esset; Hinc probabile est, quòd hujus novi Tribunalis principalem ideam seu modulum efformando ex dicto Valentino Consilio, ex isto quoque Tribunali Rotæ aliquem desumpserit ordinem; dum istud Rotæ vocabulum ejusdem Tribunalis distribuitur Aulæ fortionitur; Ac pariter in eo Tribunali non habetur usus libellorum, ut habetur in præfatis aliis Magnæ Curia, & Vicariæ, aliisque Audienciis, & Curis inferioribus Regni, sed adamussim adhibetur idem usus commissionum, quæ ibi supplicationes dicuntur, & quas ibi Regi directas, eo modo, quo in Curia diriguntur Papæ, ad instar ejus, quod in Curia gerit Præfatus Signaturæ Justitiæ, signat ille ejusdem Consilii primus officialis, qui ejus Præfatus dicitur, ratione tamen particularis officii Vicarii seu Vicesgerentis. Magni Prothonotarii, quod annexum quoque habet.

Istius autem Præfatis potestas in hac parte major esse videtur, quàm sit illa Præfati Signaturæ Justitiæ in Curia, quæ quies cum Partium contradictione super modo rescribendi de appellatione, vel declarandi competentiam Iudicis super supplicationibus, vel commissionibus rescribendum sit; Ibi enim id agit solus Præfatus in ejus domo, exceptis causis recusationis Iudicis ex capite suspicionis, quæ in ipsius Consilio Rota, seu Aula, in qua ipse Index sedet, examinatur adeo frequenter, & cum tam magno disputationum apparatu, ac temporis jactura, & frequentius ex calumniæ fomento; In Curia verò Præfatus sequi tenetur consilium Prælatorum seu Assessorum, qui distinctum Tribunal cum eo constituunt, ut præcedenti discursu relatatum est.

Item pariter ad instar nimum probabile est, quod circa ea primæva tempora istius novi adeò magni ac celeberrimi tribunalis, quod ipso initio adeo famosum effectum est, ut ejus majestas aliquos primi nominis Iuriscônsum tetreret, ut sunt *Deicius, & alii. Mattheus de Afflicis*, qui ejusdem Tribunalis decisionum primus compilator fuit, istud commendabile opus suscipere, imitando hujus Tribunalis Rotæ stylum antiquissimum, adeò ut etiam antiquiores, ac primi Interpretes, & Magistri, qui per sæcula ante præfati Consilii erectionem scripserunt, istas decisiones Rotæ allegent, imò aliqui contra earum multitudinem, eodem modo, quo de præfati invehant. *Alexand. contra Romanum allegantem has decisiones in l. si cum dotem, §. eo autem tempore, nu. 4. ff. soluto matr.*

Cum itaque (ut præmissum est) Summus Pontifex, inspecta origine, seu antiquiori tempore, universæ Ecclesiæ Catholicæ causas, quas in Cardinalium Consistorio non peragebat, cum ope, & consilio suorum Cappellanorum ageret, ac decideret; Hinc proinde prudenter eosdem

Cappellanos seu Auditores, quorum numerus præfinitus non erat, sed varius pro Papæ arbitrio, adeò ut quandoque trigessimus ferè attigerit, sive ad eum approximaverit, ex omnibus nationibus, ac mundi partibus assumebat. Et merito quidem, ac prudenter, ut ita in eo cætu adessent viri, qui in singulis respectivè provinciis vel nationibus versati essent, ut alios, ipsi quoque Papam de illarum moribus ac styliis informare possent; Et sic aderant Itali, Hispani, Galli, Angli, Poloni, & aliarum partium seu nationum, absque certa præfinitione numeri in singulis nationibus, sed pro Papæ arbitrio, ex temporum, ac rerum contingentiâ regulari consuevit, usque ad tempora Sixti IV. de quo tempore causa præbente, quod in Rota sederent quatuordecim Cappellani, sed Auditores, quorum unus esset Germanus, alter Gallus, duo Hispani, ob Hispaniarum divisionem, quæ tunc aderat in duas coronas; unam scilicet constitutam ex regnis Castellæ, & Legionis cum annexis, quæ Castellæ dicebatur; Alteram verò Aragoniæ nuncupatam, constitutam ex regnis Aragoniæ, Valentiniæ, & Cathalonæ, aliisque annexis; Reliqui verò omnes essent Itali, ex diversis nationibus, præsertim verò unus Venetus, Pontifex prædictus Sixtus IV. per ejus Constit. 2. supprimendo duos locos ex crescentes numerum ab eo desideratum pro quando eorum vacationis casus fieret. duodecimum invariabilem numerum, quem hodie habemus, statuit.

Sive autem id sit ex privilegio explicito, sive ex eo implicito, quod ex consuetudine resultat, vel ex alio mihi incerto principio, quæ præbuit, quòd intra hunc præfinitum numerum unum locum fixum occupet Gallus ad nominationem illius Regis; Alterum Germanus, ad nominationem Imperatoris; Et duos, duo Hispani; unus scilicet ex Regnis dictæ coronæ Castellæ & Legionis; Et alter cum turno, seu alternativa inter præfata tria dictæ coronæ Aragoniæ Regna, ad nominationem Regis Catholicæ; Reliqui verò omnes Itali, inter quos fixum locum semper haberet unus de dominio Veneto, ad illius etiam Reipublicæ nominationem de pluribus, quorum unus Papa eligit.

Tractu verò temporis postea sequutum est, quod Iulius II. præfati Sixti IV. nepos, ac medietus successor, Bononiensium Civitati, quæ ad Sedis Apostolicæ obedientiam, ac fidelitatem; expulso Ioanne Bentivolo, tyranno, rediit, inter plura privilegia, concessit locum fixum in Rota, & alterum in Collegio Advocatorum Consistorialium, absque tamen aliqua nominandi facultate ad liberam Papæ electionem in duobus ejus civibus, quibus potius ex quodam jure postlimini seu continuationis id concessum videtur; Cum etenim in eo, pluribusque præcedentibus sæculis, ista Civitas in litteris florentissima esset, adeò ut docentis nomen sortita sit, præsertim verò in utriusque Iuris facultatibus; Unde propterea S. Thomas in opuscul. tit. de vit. & virtut. cap. fin. Præf. discept. 42. num. 83. tom. 3. illam inter quatuor reliquarum scientiarum matres, & magistras collocaverit; Parisiensem scilicet in scientiis, Salernitanam in medicina; Aurelianensem in Auctoribus; Et istam Bononiensem in legibus. Et quod magis est, Gregorius IX. facta de ejus mandato compilatione quinque librorum Decretalium, huic Universitati eos direxit; Ac etiam docet

am copiosus numerus gravium scribentium, præsertim verò in Jure Canonico; Hinc proinde nimum probabile est, quod hujus Civitatis alumni, etiam plures contemporaneè, in hoc Tribunali, atque in dicto alio Collegio federent ratione copiarum Professorum, quæ tunc in ea habebatur; Postmodum autem Pius IV. solidioribus negotiis, favore patriæ magis vacando quam fecerit prædecessor, Civitati Mediolanensi patriæ utrumque locum fixum, ad instar Bononiensis, concessit, addita ulterius facultate illi qualificato DD. Collegio, tres nominandi, quorum unum Papa eligeret, juxta eam facultatem, quam habet Respublica Veneta; Ac demum devoluta ad Sedem Apostolicam Ferrariensi Civitate, Clemens VIII. qui personaliter ejus possessionem adipisci voluit, inter quamplura privilegia, quæ prodigialiter illi concessit, istud quoque illi Bononiensis Civitatis omnino simile indulgit; Unde propterea sequitur, quod ex octo Italis in hoc Tribunali sedentibus, ista Italia pars montibus proxima, quæ Lombardia vulgò saltem in lata significatione dicitur, quatuor habeat Auditores.

Inter reliquos autem quatuor observantia docet, quod unus semper est Hetruscus, cum aliqua specie alternativæ inter Civitatem Perusinam, quæ dicitur de Hetruria Papæ subdita, in ejus lata significatione; Et Civitatem Senensem vel Pisanam, aut aliam Hetruriæ superioris civitatem; Idque quod sciam non ex aliquo scripto privilegio, sed ex observantia, eamdem fortè continuationis rationem habente, quæ supra in Bononiensi Civitate assignata fuit, dum præsertim Perusina Civitas de utriusque Juris facultatibus ad eam emerita est, ob tam copiosum numerum DD. & præsertim primorum Magistrorum, & parentum; Idemque illius habet altera Hetruria, in qua leges civiles post earum casualem intentionem cunabula habuerunt; *Disc. 1. de servit. ubi de loco inventionis legum.* Reliqui verò tres remanent ad Papæ dispositionem absque aliquo explicito privilegio; Pro frequentiori tamen continuata praxi, sunt cives Romani.

Neglectæ itaque in hoc numero remanent duodecim amplissima provinciæ constituentes Regnum Siciliae ultra, (quod hodie Neapolitanum vulgò dicitur, ob Curia Regiæ residentiam; Nulla ratione habita, quod illud dici potest mater legum, quarum Hetruria nutrix solum fuit, *eod. disc. 1. de servit.* Quodque totius Italiae, saltem in longitudine, quamvis non in latitudine, partem dimidiam ferè absorbeat; Atque sit de directo dominio Sedis Apostolicæ, quæ notabile censum, ejus ratione singulis annis assequitur; Et quod magis est, majores huic Tribunali, totique Curia mittit causas, quam faciunt dictæ regiones, quæ quatuor habent, longæque majora subsidia, & emolumenta ratione beneficiorum & pensionum ac spoliatorum suppeditat; Unde propterea, si superius assignatæ rationes perpendantur, ob quas congruit, ut diversarum nationum, ac partium vin in hoc Tribunali sedere debeant, manifestam istæ provinciæ pati videntur injuriam; Ea tamen ejus civibus & incolis referenda est, dum idealitatibus, ac vanitatibus potiùs vacant; sive enim negligentia vel ineptia id tribuatur; sive illi vulgari traditioni, quæ pro mea notitia fabellæ speciem habet, quod suum locum cesserit præfata coro-

næ Aragonensi jure permutationis cum quodam majori numero Nationalium in superius enunciato noviter erecto Consilio, (cujus traditionis originem seu fundamentum adhuc invenire concessum non est) semper id stultitiæ manifestæ speciem redolet, quoniam magis expediret Civitati, totique regno, unum locum in isto Tribunali, cum omnibus alterius præfati permutare, ob magnas consequentias, majoremque Nationalium decorem & auctoritatem, quæ exinde resultarent, dum praxis docet, quod istud Tribunal est Pontificum, & Cardinalium, mag-norumque Præfulum seminarium.

Negligendo siquidem assumere antiquiorum temporum Chronicas, atque agendo solum de praxi nostri currentis decimi septimi sæculi, intra ejus dimidium, ac parum plus, istud Tribunal produxit tres Summos Pontifices, nempe Clementem VIII. Gregorium XV. & Innocentium X. pluresque qualificados Cardinales ejusdem alumnos in conclavibus eidem thiaræ proximis, atque intra idem spatium magnum quoque produxit numerum qualificados Cardinalium, ac Præfulum, qui conspicuas, primariaeque Italiae, & Hispaniæ, aliarumque regionum Ecclesiæ Metropolitanas, & Cathedrales adepti sunt, ultra tot alios Pontifices, Cardinales & Præfules, quos in decursis sæculis produxit; Atque inter plures Summos Pontifices fuit ille, qui dici potest gloriosus, qui ex judicio Ecclesiæ universalis in Concilio Constantiensi ad sedandum terribilimum schisma electus fuit, Martinus V. appellatus.

Hujusmodi Auditorum admissio ad collegium, ex antiquo stylo, nimum solemnis, ac laboriosa est; postquam etenim, sive ad nominationem, sive ex ipsius electione ut supra, Pontifex, cum ejus motu proprio, in locum illius Auditoris, qui per mortem, vel per promotionem defecit, alium subrogavit; Iste assumendo togam doctorem, (quæ prius omnibus Curialibus communis, hodie Advocatorum Consistorialium singularis est,) Advocati munus suscipere proficitur, tam in scriptis, quam ore tenus in causis in ipsa Rota vertentibus, cum obligatione visitandi singulos auditores per multas vices, adeo ut in hujusmodi, aliisque ceremoniis plurimum mensium spatium decurrat, illa solum tractamenta recipiendo, quæ aliis Consistorii Advocatis conceduntur, more superioris cum inferiori, ut neque propria domi dextera manus ei per Auditores tribuatur (nisi quando electus in Prælatuæ statu jam constitutus esset.)

Hujusmodi vero introductionem aliqui commendant, tanquam prudentem, atque ex eo laudabili sine derivatam, ut ita interim Ultramontani, ac alii, qui ex diversis partibus ut supra assumuntur, in hoc depressiori, adeoque obsequioso statu, Curia præxim, magnamque ejus urbanitatem addiscant.

Istis ceremoniis expletis in parte, in sibi statuta die tenetur aliquas conclusiones ad materiam alicujus Canonis vel legis civilis publicè sustinere in aula magni Palatii Cancellariæ Apostolicæ, in conspectu totius Collegii Cardinalium quoad hunc effectum solemniter cum rochetto, & cappa magna, ad formam Consistorii, vel cappellæ, in isto loco congregatur, istaque occasione aula repleta est Prælati, Advocatis, & Procuratoribus, aliisque Curialibus, nec non ipse-

ipforum Cardinalium aulicis Curialibus, pluribusque Nobilibus Juris, qui pro consueto obsequio Cardinales comitentur, adeo ut revera sit nimia majestatis solemnitas; Ista vero functio pro sola ratione venerationis, quæ antiquitati debita est, atque pro Curia majestate, ab aliquibus laudatur; Ab aliis vero ob inverisimilem disputationis formam, improbat, quasi quod ex hujusmodi scholastica functione, quæ adolescentibus potius congrua est, judicium efformari non valeat idoneis illorum, qui graviores totius Catholici Orbis causas spirituales, ac etiam prophanas temporales ditionis Ecclesie, sive alias accidentaliter ad forum ecclesiasticum pertinentes, judicaturi sunt; ideoque congruant eadem, quæ circa Episcoporum examen superius insinuata sunt; *Supra disc. 21.* Istaque functione bene peracta, alteram idem electus sustinet magis rigorosam, sed secretam coram ipsius Rotæ Auditoribus tantum, in eadem scholastica forma argumentibus.

Ista quoque functione peracta, per duos Auditores præsentatur conspectui Papæ, à quo obtinetur oraculum admissionis in Rota, prævia juramenti præstatione, aliisque adimpletis, quæ ad Constitutionem Apostolicarum præscriptum adimplenda sunt; *tit. de præminent. disc. 28.* Inter quæ, priusquam præfati actus ceremoniales sequantur, occasione præsentationis motus proprii pontificii, est rigorosus processus super justificatione legitimorum natalium, adeo ut hujus Tribunalis Chronicæ doceant, quod sub præfato Sixto IV. potius Papæ itam, cum omnium Auditorum exilio ab Urbe pati voluerint, quam recipere inter eos virum aliquem in literatura insignem, qui pateretur defectum natalium, non obstante, quod illis per Papam amplissimè restitutus esset.

Item justificanda est ejus congrua provisio pro suppletionem decentis sustentationis, quam judicaturæ emolumenta non suppetunt; siquidem computatis emolumentis sportularum seu propinarum, quarum usus in hoc Tribunali habetur juxta ordinem recensitum, *sub tit. de judiciis, in earundem propinarum, aliarumque expensarum judicialium particulari rubricas tit. de judiciis disc. 39.* Ac etiam computata illa participatione emolumentorum, quæ Notarii percipiunt ex actis ordinariis, ut infra in Notariorum rubrica insinuatur, illoque centum scutorum auri munere pontificio, quod supra occasione agendi de Vicecancellario enunciatur est; computatoque etiam valore illorum munusculorum, quæ ex quadam antiqua consuetudine ipsis Auditoribus, ac etiam Advocatis, & Procuratoribus bis in anno, nimium tamen parè ac moderatè, in uniformi, penèque invariabili quantitate litigantes facere solent, in candelis cereis, & parvis panibus, vel formis zaccari sive in pullis, in vigilia scilicet Nativitatis Domini, & in kalendis Augusti, vix omnia hæc summam scutorum mille monetæ, & parum plus constituunt, adeo ut pro ea decenti sustentatione, quæ muneri qualitati congruit, totidem proprio ære erogare oporteat, stante summa integritate exactissimè servata, rigorosè abhorrendi quodcumque aliud munus vel emolumentum; unde propterea illi Auditores, qui ex Pontificis benevolentia, de beneficiis, vel pensionibus ecclesiasticis non provideantur diu sedendo in Rota, notabilem proprii æris ja-

sturam patiuntur; solumque hujus officii ratione notabile subsidium scutorum quingentorum circiter obtinetur per eorum unum ab officio Regentis Pœnitentiariæ, cujus mentio superius habita est occasione agendi de Summo Pœnitentiaro; Ideoque nunquam casus, vel praxis præbet cernere illa adeo portentosa miracula, quæ in quibusdam regionibus cernuntur, ut consimiles Judices, vel Officiales fortè minora obtinentes stipendia, ad decentem sustentationem insufficientia, intra breve tempus magnas parent divitias; Adhuc tamen valde lucrosam istud officium reputatur comparatione Prælatorum utriusque Signaturæ, aliorumque officialium, qui nullum obtinent emolumentum, nisi illud spei, *ut disc. præcedenti insinuatur.*

Donec autem, his omnibus peractis, formalis admissio ad sedendum in Rota non sequatur, Auditor Rotæ non dicitur, cum in confectioe processus, vel in examine, rejici valeat; ideoque aliquibus indultis; quæ Rotæ Auditoribus concessa sunt, non potitur; Et inter quæ est illud obtinendi gratis expeditionem literarum, si ad Ecclesias Cathedrales, vel Metropolitanas promoveatur, ut altius advertitur occasione formalis disputationis desuper habitæ in sede præminentiarum, *tit. de præminent. disc. 28.*

Admissus novus Auditor, in prima Rota nullum profert votum, ut alios audiendo, votandi modum addiscat; Isque studiorum adjutorem fiduciarium habere solet, cum cujus ope causas videt, ac votum format; sibi concessa facultate alium quoque extraordinarium adjutorem, ac fiduciarium assumendi, cum facultate sibi communicandi secretum votorum, cum in aliquibus præsertim occupatis temporibus ob causarum multipliciter, ac temporis nimiam brevitate, unius adjutoris tantum opera insufficientes videatur. *Const. 310. Vrb. VIII. & de hac admissione, ejusque solemnitatibus Coccin. notab. 1. post primum volumen decisionum.*

Habetur autem Rota bis in hebdomada, in secunda scilicet, & feria sexta de mane ab aliquo moderno tempore in Palatio Cardinalis V. Cancellarii, quem habere in hoc Tribunali aliquam præfidentiam, advertitur supra agendo de dicto Cardinali; Prius enim tenebatur in Palatio Vaticano, excepto tempore æstivo, in quo habebatur in canobio Canonicorum Regularium Lateranensium, (quod Pacis dicitur); Atque ubi in dictis diebus festum contingat, quod Rotam impediatur, illa habetur in feria quarta, dum isti tres dies tantum juridicè, pro actibus judicialibus conficiendis reputantur; Et quando etiam hæc dies impedita sit, quandoque (licet nimium rarè casus id præbeat) Rota habetur in die Sabbathi istaque Rota Martiniana appellari solet.

Omnes duodecim Auditores, in eadem circulari mensa accumbunt, ad formam Rotæ (unde istud vocabulum derivasse, probabile est); Consuetus autem ac ordinarius stylus disputandi, ac decidendi causas, est, quod juxta antianitatis ordinem per turnum, singulis sibi commissas causas proponentibus, quamvis omnibus volentibus votandi facultas competat; Attamen solum tamen quatuor, qui juxta eum, qui causam proponit, sedent à latere sinistro, & qui illius Ponentis correspondentes, ac de ejus turno dicuntur, aliis audientibus, votum proferunt, atque si in eadem concorditer deveniunt sententiam. capitur resolutio, quæ etiam sequi dicitur ex voto trium

concordantium, neglecto quarto discordantes; Ipse autem causae Judex, qui Ponens dicitur, in causis Rotalibus votum non habet, adeo ut gerere videatur speciem Judicis imperiti, seu idiotae, qui dictos quatuor coadjutores habeat in assessores & consiliarios, quorum vota exquirat, eaque in scriptis ab eis recipit. exinde et formaturus decisionem, ut infra; Quandoque verò, causae gravitate, vel perplexitate ita exigente, de mandato Decani, & quandoque etiam Papae omnes votum proferunt, excepto ponente, atque resolutio, non nisi ex concordia sensu duarum ex tribus partibus manat; Ponens verò tunc quoque votum habet, quando de causis extra Rotam agatur, in quibus ipsius Rotae votum exquiratur; vel quia in causa pendente in Tribunale A. C. vel in illo Cardinalis Vicarij aut etiam in foro Capitolino, sive coram Praelato, & quandoque etiam in aliqua ex Sacris Congregationibus Cardinalium, de mandato Papae, vel ex partium consensu, Rotae votum exquiratur; vel quod causa commissa sit uni ex Auditoribus, etiam tanquam Praelato, quoniam adhuc stylus tribunalis est, ut non nisi facto verbo in plena Rota causam decideret; Quinimò etiam, si ex compromisso tanquam Arbitrator, nisi expressa partium conventio, vel delegatio disponat, ut solus procedat. *Decis. 152. par. 2. divers. Bib. decis. 564.*

Priusquam verò Auditores, ut supra, statutis diebus congregentur; quatenus pertinet ad singularum causarum futuram disputationem; Stylus est, quod postquam causa commissa est in Rota, & commissio parte citata, effecta est de actis, atque ubi de causa secundae vel ulterioris instantiae agatur, transportata sunt acta instantiae praecedentis, illa Pars, cui expedit causam quantum citius disputari, ac terminari, alteram Partem citat, vel ejus procuratorem coram Judice, seu Ponente (quem alicubi causae Commissarium appellant, ad concordandum de dubio disputando, si minus ea non comparente videndum subscribi illud dubium, cujus copia sibi transmittitur; Et quando citatus agnoscat, quod dubium sit congruum, tunc non solet se opponere, ideoque illud subscribitur, atque fit intimatio subscriptionis, futuraeque propositionis statuta dies Bene verum, quod de stylo eadem intimatio pluries repetitur, ut ita concordetur Rota, in qua dubium proponi debet; Et rationabiliter quidem, ut ab utraque parte informetur.

Ubi verò Pars pluries provocata coram Ponente comparere negligat, atque de certa die concordare, tunc proponitur dubium seu causa in ejus contumaciam, etiam una tantum parte informantem; Verum isto casu praticari solet titulus, ut quae desunt Advocatis, Judex suppleat, dum ubi praesertim dubia consistant in puncto juris, adeo ut Judices etiam altera Parte non informante, fallacias informantis cum apertura librorum agnoscere valeant, frequenter prodeunt resolutiones contra informantem; Pro eo tamen multoties responderi solet, quamvis non deberet, ob facti praesupposita alterata, quorum alteratio per alteram partem non vincatur.

Si verò, dubio transmissio, altera Pars non acquiescat, tunc illa comparere solet coram Ponente, coram quo oretenus, ac in forma extrajudiciali ut plurimum inter sollicitatores hinc in-

de altercantes illud concordari solet, eisque non concordantibus, una Partium ita petente, fit verbum in prima Rota, quae visis dubiis hinc inde formatis vel porrectis, statuit illud, quod magis congruum sibi videatur.

Ista dubia brevibus, ac significativis verbis concipi solent, ut ita super eis, pariter cum brevibus verbis, & quandoque cum uno tantum, prodeat oraculum; Antiquum autem stylus erat dividendi causam in plura dubia particularia, unde propterea breviores erant defensorum informationes, ac etiam breviores decisiones; Modernus verò stylus, magis commendabilis, ad breviorum causarum terminationem, est dandi dubium generale, totius causae complexivum, unde propterea defensorum informationes sunt super tota causa, ac super omnibus ejus punctis vel articulis, ut inferius in Curialium rubrica advertitur, ubi de modo scribendi; Ut puta praetendit quis (ex. gr.) purificationem esse ad sui favorem fideicommissum, ideoque sibi deberi immisionem ad certa bona fideicommissentis, per alterum possessa; Cum ad hunc effectum de pluribus doceri debeat; Primo, si de existentia fideicommissi per instrumentum authenticum testamenti, vel alterius dispositionis; Secundo de pertinentia seu purificatione ad ejus favorem Tertio de legitimatione personae; Quarto de identitate bonorum; Et quinto de competentia vel non competentia detractionum, in quarum causam bona alienata sint, sive haeredi appropriata, aut quod retineri praetendatur; Super singulis istis aliisque punctis, inter Partes controversis, dari solebant dubia distincta, ut uno firmato, alterum postea disputaretur; Iste verò stylus omnino antiquatus est (quamvis erronee adhuc habeatur in opinione aliquorum exterorum loquentium ex antiquis traditionibus,) sed datur unicum dubium generale, An scilicet danda sit immisio, ad bona, de quibus agitur, atque sub hoc dubio de omnibus dictis punctis vel requisitis disputatur; Quandoque verò super dubii efformatione, nulla cadit discrepatio, eo quia illud oriatur ex ventre rescripti contenti in commissione, quia nempe commissi causa cum clausula si quid exequendum ex ipso rescripto oriatur dubium, an mandatum exequendum sit; Sive commissi causa cum clausula parvo literis vel parvo iudicato arbitrio, resultat dubium an intret arbitrium; Et si commissi est causa cum clausula constituto de tribus conformibus, resultat dubium an constet de tribus, cum similibus rescriptis in parte enunciatis, *disc. praecedenti.*

Quando verò agitur de ulteriori instantia per appellationem à sententia ejusdem Tribunalis, tunc datur dubium, an sententia Rotalis sit confirmanda, vel infirmanda; sed si agatur de sententia alterius judicis vel Tribunalis extra Rotam, datur dubium ex integro ut supra, idque laudabiliter ad evitandos inanes circuitus ob nullitates, quibus sententiae praesertim de partibus subjacere solent; Verum si appellans instat super dicto dubio an sententia sit infirmanda, eo quia praetendat eam nullam, tunc datur dictum dubium. *Bib. dec. 315.*

Postquam verò determinata fuerit dies, in qua dubium proponendum sit, in ejus antevigilia, nempe in die Sabathi, si in die Lunae causa proponenda est, Advocati, & Procuratores partium colligantium, informant Auditores in pro-

propriis domibus, in quibus tota die (excepto modico spatio prandii) expositi sunt, nullatenus ad alia divertentes; Informandi autem ordo est, cum regula *qui prior, &c.* ad instar concursus creditorum, ut scilicet qui prius domum Auditoris, ingressus est, prius informet, absque exceptione personarum, nullaque admissa præcedentiæ differentia inter Advocatos, & Procuratores, nullaque ratione habita, an Advocati sint seniores, ac primarii, vel Consistoriales, sed omnium æqualis est conditio, ut qui prior est in tempore, potior sit in iure.

Eadem die de serò per utramque Partem, distribuuntur singulis Auditoribus informationes in factò & in iure. Procuratoris, & Advocatorum; Atque sollicitatores, qui hanc distribuendi curam habent, Ponenti vel ejus studiorum adjutori, (pro verè nimium commendabili stylo) duplicem relinquunt positionem, seu fasciculum informationum, tam facti quam juris, ac summarium scripturarum vel testium, ut una scilicet remaneat apud ipsum Ponentem, altera verò tradatur sollicitatori alterius Partis, ita concorditer, ac fideliter, informationes hinc inde permutando, seu communicando, atque vulgò dicitur cambiando; Ideoque eodem serò sollicitator distribuit informationes Partis adversæ ejus defensoribus, illam scilicet facti cum summario scripturarum, causæ Patrono, qui curam habet de iis, quæ facti sunt; Informationes verò juris, Advocatis, qui omnes eodem serò, vel sequenti die dominico de mane respondent, adè ut responsiones distribui valeant auditoribus eadem die ante prandium vel paulò post, ob moras copistarum; Adè ut portentosum id videatur, cum aliquando casus præbeat, ut unus Advocatus, vel Procurator in uno mane, in decem, duodecim, & quindecim causis præsertim in temporibus proximis vacationibus generalibus respondere debeat, & tamen omnibus respondetur, & bene ut etiam infra agendo de Curialibus advertitur.

Ipsa verò die dominico, Auditores domi detenti, in qua facultatem habent, celebrandi, vel audiendi missam in oratorio privato, ad alia non divertentes, ac neminem audientes, cum eorum adjutoribus, aliisque operariis, quorum fiducia habeatur, studiis vacant, atque vota in singulis causis efformant, eaque in scripturam redigunt, ut cujuslibet causæ Ponenti respectivè illa tradant conservanda, ex quibus ipse divisiones est efformaturus.

41 Quilibet Auditor proponere potest duas causas, seu duo dubia, unde propterea quilibet, juxta consuetum, ac regularem cursum, ut soli quatuor proximi (ut supra) respondeant, & qui propterea correspondentes dicuntur, votare debet in octo causis, ultra illas extraordinarias in quibus ut supra omnes votare debent. Non semper tamen Rota ita plena est, ut singuli duas causas proponant, ob varia accidentia resultantia ex Partium dilationibus, sive quod pro temporum conditione, magis vel minus causarum disputationi incumbatur.

In ultimis verò duabus vel tribus Rotis, de mense Junii, quando imminentibus vacationibus generalibus æstivis, antiquum est litigantium detestabile vitium, insistendi super cau-

sarum propositionibus, quas tempore hyberno magis oportuno negligunt, quilibet Auditor, plures causas quotquot habeat promptas, proponere potest, extra dictum præfinitum binum numerum, adè ut quandoque casus præbeat, ut in eadem Rota, in uno mane, proponantur quinquaginta causæ & ultra, atque super omnibus, vel super earum majori parte capiuntur resolutiones, quæ aliquando in toto anni cursu differri solent; Vel quia una Partium non informando, petat dilationem; Vel quia vota non sint concordia; Aut quod aliquod emergens oriatur pro quo melior elucidatio facti desideretur. Unde propterea dignoscitur illa species portenti quæ insinuata est *discursu præcedenti*, agendo de Signatura Justitiæ, quod scilicet in una die, tot causæ videri possint, atque super eis vota in scriptis, rationibus & auctoritatibus munita efformari; Et tamen indies præctatur.

42 Nimium id faciliat multum commendabilis, vereque incomparabilis stylus, scribendi stricta super punctis præcis, in quibus cadat causæ difficultas, abhorrendo superfluos apparatus, vel superfluum cumulum regularum generalium, quæ præsupponuntur; Quamvis (omni regula limitationem patiente) iste optimus stylus, ab aliquibus corrumpi soleat, inutiliter replendo chartas superfluitatibus.

Potissimè verò super iis, qui in factò con- 43 sistunt, super quibus majores causarum moræ ubique esse solent, mirum est quod, neque iudices, neque Advocati vident processum vel instrumenta seu testes per extensum, dum hoc munus, quod de mecanico participat, Procuratoribus incumbit; Et tamen plena ac distincta, facti notitia veridica in tam brevi spatio habetur, quoniam pro frequentiori praxi seu pro regula, (ratas limitationes patiente) in hoc præsertim Tribunali Rotæ, facti series fideliter enarratur, atque scripturarum, vel testium particulæ substantiales, à quibus decisio causæ pendeat, fideliter dantur in summario, cum causarum Patroni, quibus id incumbit (dum Advocati se non ingerunt in iis quæ facti sunt,) integritatem exactè profiteri latagunt; Adè ut quando forte per sollicitatores vel per Partes decipiantur (ut quandoque contingit) dandi scilicet summarium minus fidele, ipsimet, ubi id agnoscant, de hac infidelitate Iudices admonent; Istumque bonum effectum operatur dictus stylus communicandi seu permutandi informationes, ut ita occasione respondendi, ad facti alterationes vel æquivocas, alterius Partis procurator advertat; Potissimè quia in hoc Tribunali non omnes habent facultatem scribendi in factò, sed si solum qui ab ipsa Rota fuerint ad id approbati, ut infra in Curialium Rubrica advertitur; Idemque in iis quæ juris sunt, faciunt Advocati, elucidando fallacias, vel confutando doctrinas in contrarium adductas, sive illas declarando.

44 Ipsa verò die, in qua Auditores congregantur, non admittuntur in Rota Advocati, & Procuratores, sed clausis januis, causas inter se ipsos disputant, ob sufficientem informationem ut supra habitam, oretenus & in scriptis, & cum

& cum responſionibus, quibus mediantibus, elucidantur alterata facti præſuppoſita, vel fallaciæ ſuper propoſitionibus juris; Iſteque ſtylus commendatione dignus videtur, ob majorem cauſarum expeditionem, ita effugiendo illam temporis inanem jaſturam, quæ reſultare ſolet ab Advocatorum contradictonis, ac ſuperfluis perorationibus, quæ frequenter calumnioſè ad cauſarum protractionem fieri ſolent, notabilem temporis jaſturam faciendo ſuper concordantia vel diſcordantia eorum, quæ utpote in facto conſiſtentia, ſunt certa; Ideoque etiam in illis Curia Tribunalibus, in quibus contradictoniorum uſus habetur, ut præſertim eſt in illo Auditoris Camerae, & in illo Congregationis Baronum, opprobriofa reputari ſolet negatio vel impugnatione eorum, quæ in puro facto conſiſtunt, atque de facili certificari poſſunt ex proceſſu, inter clafſicos, & qualificatos Procuratores, ideoque fortè majores cauſæ deciduntur per Rotam in uno menſe quàm in anno per alia Tribunalia, in quibus iſte ſtylus contradictoniorum habeatur.

Inceſſanter Rota congregatur bis in hebdomada, ut ſuprà, exceptis feriis in honorem Dei Nativitatis ſ. Domini, & Reſurrectionis, & in ultima hebdomada carnis privii; Exceptis quoque vacationibus generalibus temporis æſtivi, inſtantibus in prima vel ſecunda hebdomada Julii, ac terminantibus in ultima die menſis Septembris; Ideoque prima die juridica non impedita menſis Octobris, Rota aperitur.

Iſta verò apertura fit cum magna pompa, quæ nimiam Tribunalis majeſtatem redolet; Siquidem, alius antiquioribus Auditoribus privatum in curribus accedentibus ad Palatium Vaticanum, duo juniores, in habitu Prælatitio, nempe cum rocchetto, cappa magna, & pileo prælatitio equitando accedunt ad eundem locum, affociati à duobus Advocatis conſiſtorialibus, qui pariter æquitant induti quodam ſolemni habitu violaceo, qui per eos in Capella Pontificia, & in publicis functionibus adhiberi ſolet, ac etiam à duobus Procuratoribus collegii, præcedente in copioſo numero, qualificato ac ſolemni equitatu plurium curialium, ac nobilium virorum, & Aulicorum familiarium Cardinalium, cum magna quidem ſolemnitate ac pompa; Poſtquam verò ad locum devenit eſt, omnibus Auditoribus in eodem habitu prælatitio cum rocchetto ſcilicet, & cappa (cum quo ſemper in Rota interveniunt) ſedentibus in quodam loco eminenti aulae exterioris, ibique aſſiſtentibus omnibus Advocatis conſiſtorialibus, ac ferè omnibus aliisque nobilibus viris, & præſertim litigantibus, & Cardinalium familiaribus, qui equitarunt; Leguntur prius aliqua Apoſtolicæ Conſtitutiones diſponentes de Tribunalis regimine, ac directione; Deindeque unus ex Auditoribus per turnum (excepto Decano) frequentius verò junior, brevem, ſed gravem, ac elegantem agit orationem ſuper iis quæ concernunt ejuſdem Tribunalis materiam, ac Iudicium, & curialium ſalubres monitiones, ſuper recta Juſtitia adminiſtratione, & cauſarum deſenſione; Iſtaque functione expleta, iidem duo Auditores qui ſolemniter equitarunt, cum eodem ſolemni equitatu, domum redeunt, iſteque antiquus ſtylus retinetur, pro Tribunalis majeſtate, quæ ita reverà magna videtur.

Non tamen in omnibus diebus, in quibus Rota congregatur, diſputantur dubia cauſarum, quoniam aliqua ſunt Rotæ, quæ dicuntur memorialium, id eſt quod non proponuntur dubia, ſed cum Partium memorialibus, emiſſis deciſionibus agitur, an ad earum normam demandanda ſit expeditio cauſæ, quæ petatur per victorem, vel potiùs concedenda ſit nova audientia quæ petatur per ſuccumbentem; Sive ſuper dubiis dandis, aliisque incidentibus; Atque ad hos, ac ſimiles effectus, deſtinari ſolent prima, & ultima dies, cujuſlibet vacationis; Ut putà prima, & ultima Rota à die aperturae uſque ad vacationes Nativitatis Domini, vel prima poſt dies cinerum, & ultima propè hebdomadam majorem, & ſic ſucceſſive,

In vacationibus autem generalibus æſtivi, habetur ultima Rota memorialium, in prima vel in ſecunda hebdomada Julii; Deindeque habetur circa finem ejuſdem menſis Julii vel initium menſis Auguſti quædam Rota memorialium, quæ Congregatio generalis appellatur, pro expeditione ſcilicet illarum cauſarum, quæ diſputatae fuerunt in eo ultimo ſpatio nempe ab octava Paſchæ uſque ad indiſtinctionem vacationum generalium, ad effectum, ut interim detur ſpatium extendendi deciſiones.

Iſta verò ſpatia inter unam vacationem, & alteram (quæ Tertiariæ dicuntur) quædam habent peculiaria vocabula, quibus Rota utitur, quando nulla capta reſolutione, cauſam diſſert in alio proximo ſpatio proponendam; Ideoque primum ſpatium, quod initium habet die prima Octobris, ac terminat propè vacationes Nativitatis Domini, vocatur ſub nomine Kalendarum, ita denotando initium anni novi Rotalis, ac propterea quando de menſe Junii cauſæ diſſeruntur dici ſolet *ad Kalendas*; Alterum ſpatium, quod incipit poſt Epyphaniam, & deſinit in vacationibus carnis privii dicitur Regum, ideoque in caſu dilationis in dicto primo ſpatio dicitur *ad Reges*; Atque in prima Rota poſt Epyphaniam ſunt ſolemnes exequiæ in aliqua Eccleſia pro Auditoribus deſunctis cum interventu Advocatorum, & Procuratorum; Tertium quod incipit à die cinerum ad hebdomadam majorem dicitur piſcium, & ſic dicitur *ad piſces*; Et quartum quod incipit poſt octavam Paſchæ; & terminat in vacationibus generalibus æſtivi dicitur agnorum, ideoque dicitur *ad agnos*.

Non omnia item dubia quæ proponuntur in Rotis cauſarum, ſeu dubiorum quæ ſunt diſcretæ à prædictis aliis memorialium, ſunt ſuper meritis negotii principalis, in petitorio, vel poſſeſſorio, ſeu in proceſſu exequutivo, qui reſpicit ſubſtantiam cauſæ, dum aliqua eorum reſpiciunt quædam incidentia, ſeu ordinatoria, quæ tamen de ſtylo Tribunalis exigunt diſputationem formalem cum ſuo dubio particulari.

Ut putà, petit quis remiſſoriam, vel compulſoriam ſpecialem, quæ de ſui natura retardat curſum cauſæ principalis pro faciendis probationibus, vel extrahendis ſcripturis; Huic autem petitioni tanquam calumnioſæ, vel irrelatanti ſi opponit altera Pars, tunc datur de ſuper dubium, an ſit danda remiſſoria, vel compulſoria; Idemque ſi opponatur de revocatione attentatorum, vel de purgatione ſpolii, aut de appoſitione ſequeſtri, ſive de admiſſione tertii ad cauſam, cum ſimilibus,

Stylus

Stylus enim Tribunalis est, qui per Apostolicas Constitutiones redditus est hodie necessarius, sub decreto irritanti seu annullativo in eis contento, nil determinandi, altera Partium reluctantem, tam circa negotium principale, quam circa dicta incidentia, sine disputatione dubii, & cum editione decisionis, ad cuius normam ferri debet sententia, vel fieri decretum, atque si aliter fiat, actus dicitur nullus, tam si omittatur decisio, quam si aliquid decernatur ultra ea quæ disputata, & decisa sunt; Bene verum quod non prohibetur sub disputatione unius dubii, alia incidentia, vel connexa, aut consequentia decidere, quæ sub eo dubio non comprehendantur qualitate. *Const. 44. Pii IV. Rojas dec. 385.*

Hinc proinde manat tam magna copia decisionum Rotalium, quarum aliquæ sunt magistrales, ac doctæ & plenæ. Aliæ verò leves, ac breves, quod exteris non informatis de stylo scandalum præbere solet; Siquidem cuilibet Auditori super resolutionibus, quæ capiuntur in dubiis ab eo ut supra propositis; Sive ea sint in causa principali; Sive in dictis, vel similibus incidentibus, incumbit necessitas extendendi de super decisionem Partibus edendam, priusquam super resolutione emanet sententia, vel decretum; Idque producit earum copiam, adeo ut illæ, quæ usque ad præsens in variis voluminibus impressæ habentur, deductis duplicatis, numerum triginta millium excedant, totidemque, ac forte plures sunt illæ, quæ circumfertur manuscriptoræ.

Non sunt itaque istæ decisiones Rotæ; sicuti sunt illæ quas aliqui Doctores, qui in tribunalibus majoribus federunt luci ediderunt, ut exempli gratia sunt decisiones, *Afflicti, Franchi, Thesauri, Surdis* & similes; Iste siquidem continent privatos labores ex electione aliquorum, qui in eo Tribunali sedentes, ex multis causis in eo discussis, aliquas notabiliores selegerunt, & inter quas multæ dignoscuntur, quæ à Tribunali decise non fuerunt, sed concordatæ, seu aliàs sub silentio involutæ sunt, tanquam per speciem illorum laborum, quos mihi in aliquarum causarum per tractatarum parte, ad formam discursuum, edere visum est, adeo ut dici non valeant decisiones, quæ ex officii necessitate nomine Tribunalis, pandendo partibus eius motiva, editæ sint.

Id autem verè, & propriè continent decisiones Rotæ, dum, non ex unius, vel aliquorum magis ingenioforum privato labore ac studio, in aliquibus notabilioribus causis inter plures, post eas decisas, vel jam sopitas prodeant, ut generaliter sunt illæ aliorum Tribunalium decisiones, quas in tot voluminibus habemus, sed verè, & propriè sunt motiva, quæ causæ Judex indicat; Partibus, ita pandendo vota suorum Assessorum seu consiliariorum per quamdam speciem benevoli officii monendo eam Partem, contra quam Tribunal præjudicialis sensus habet, priusquam ipsum ad actum irretractabilem sententiæ procedat, ad effectum, ut agnoscendo quod rationes dubitandi contra eum in facto, vel in jure, non subsistant, possit denuo Tribunal melius informare, atque sinistram opinionem jam conceptam tollere; Perinde ac si Judex impertus, qui cum voto Assessoris causas decedit ac sententias profert, priusquam ad sententiæ prolationem deveniat, ipsum votum

Card. de Luca. Relatio Curie Romane.

Partibus aperiat, seu communicet, ad hoc ut deducere valeant, quid habeant in contrarium, atque melius Assessorem informant; Idque propriè continent Rotæ decisiones, quæ sunt actus merè extrajudiciales. *Rojas decisione 380. & passim.* Seu verius motiva quæ panduntur, ut in magis propria loquutione appellantur per Rotas, Florentissimam, & Senensem, quæ eundem commendabilem habent stylum, ideoque non sunt, neque sententiæ, neque decreta, ut stultè opinatur quoddam exterum leguleicum vulgus, quod rerum veritatem ignorando (& quod pejus est) nullam curando adhibere diligentiam, ut eam sciat, sed obloquitur ignorando quid dicat, ideoque error est istas decisiones comparare illis aliorum Tribunalium longè diversæ naturæ, ut supra vel eas credere sententiæ.

Edita itaque decisione, quam causæ Judex seu Ponens, efformat ex votis suorum Responsalium, ut supra; Illa Pars cujus favore prodit, aliquando in proxima Rota dubiorum, frequentius verò in prima Rota memorialium, petit mandari Ponenti, ut procedat ad causæ expeditionem, mediante sententiæ, vel decreto, juxta causæ qualitatem, citando Partem succumbentem ad informandum Rotam super hujusmodi expeditione decernenda, Quare succumbens, impugnando decisionis fundamenta, petit iterum audiri, informando Rotam eo modo quo fit in disputatione dubiorum ut supra; Atque ubi objecta talia sint, ut aliquam habeant probabilitatem, adeo ut causa reputetur nova disputationis trutina digna, tunc conceditur audientia, sin minus, ea denegata mandatur expeditio.

In novæ audientiæ, faciliori, vel difficiliori concessione, certa non habetur regula; Quamvis enim pro frequentiori stylo, unica audientia concedi solet, sequuta verò altera decisione confirmante, demandari expeditio; Non semper tamen id est firmum, cum nimium pendat à statu seu natura causæ; Ubi etenim agatur de processu exequutivo, sive de ultima instantia, aut de causâ commissa appellatione remota, adeo ut si quod adest gravamen, illud non remaneat reparabile, tunc Rota nimium facilis esse solet, ad novam audientiam concedendam & quandoque etiam secundam, & tertiam juxta causarum qualitatem; E converso autem ubi agatur de causâ appellabili, adeo ut victo superfit remedium deducendi ejus jura in altera instantia, tunc facilis esse solet in demandando expeditionem.

Quando itaque concessa nova audientia, repropouitur causa super dubio, an sit standum in decisio, vel potius ab eis recedendum; Tunc si recessus contingat non est revocare sententiæ vel decreta, ut idem supraenunciatum vulgus stultè credit, atque imprudenter obloquitur ex solo effectu ignorantia, sed & mutare consilium, ac moderari motiva, seu rationes dubitandi in simplici forma extrajudiciali; Adeo ut si favore ejusdem partis duæ vel tres decisiones in eadem instantia prodierint, priusquam deveniatur ad sententiæ vel decretum, causa adhuc integra, & indecisa esse dicitur; Neque decisiones prædictæ ponuntur in processu vel

in actis; minusque transeunt per manus Notarii Actuarius quoniam (ut praemissum est) sunt merè extrajudiciales insinuationes motivorum, quæ per causæ Ponentem seu Commissarium extrajudicialiter per organum ejus Adjutoris studiorum fiunt; Ideòque irrisione digni sunt illi iudices de partibus, qui cupiunt hujusmodi decisionum sumptum authenticum, ut in actis producatur, ad effectum dignoscendi, quod ita in ea causa per Rotam sententiarum fuerit.

Et quamvis, expedita etiam causa, cum prolatione sententiæ, casus quandoque præbeat, ut in eadem Rota unius, vel etiam plurium sententiarum infirmitas sequatur, ita pro eodem stylo edendo decisionis, præcedentium revocatorias; Non tamen exinde sequitur id, quod idem vulgus opinatur, quod scilicet eadem Rota retractet ea, quæ gesserat, quoniam in alia instantia mutatur Judex, atque mutantur Correspondentes, unde propterea est revocatio, quæ sequitur à diversis Judicibus diversarum Aularum ejusdem Tribunalis, pro diversitate instantiarum, ac pro diversitate ingeniorum; Eodem modo quo indices ubique, unum Tribunal in gradu appellationis, revocat sententiam alterius Tribunalis prioris instantiæ.

57
Istius etenim Tribunalis qualitas non immutat causarum naturam, circa earum appellabilitatem, ac ordinariæ cursum, ideoque, perinde, ac si de quolibet simplici, & ordinario Judice agatur à sententiis, quæ de jure non sunt de sui natura executivæ, interponitur appellatio, quæ per Signaturam Justitiæ, vel Gratiæ respectivè juxta stylum in duobus discursibus præcedentibus enunciatis, causam appellationis committit quidem in eadem Rota (à qua causæ nunquam exeunt, sed ibi finem habere debent) sed diverso Auditori habenti diversos Correspondentes, perinde ac si (ut dictum est), essent tot distincta seu diversa Tribunalia; Idemque sequitur in causis executivis juxta modum describendi de quo eodem discursu præced. adeo ut non adsit aliud Tribunal superius appellationis, vel recursus. Nisi quando (licet nimium raro) Papæ, pro ejus suprema potestate videatur, causam à Rota avocare, atque alicui particulari Congregationi Cardinalium, vel Prælatorum revidendam demandare. præsertim in casu de quo sub titu. de benef. discursu 3.

58
Istud Tribunal, in illis causis, quæ in prima instantia agantur in Urbe, in Tribunali Auditoris Cameræ, & in illo Vicarii, aut coram aliis Judicibus ei subordinatis, est Judex appellationis, in causis tamen gravibus, Prophanis scilicet, quarum valor excedat summam scutorum quingentorum; Beneficialibus autem, quando beneficium excedat valorem viginti quatuor ducatorum; Sive ubi agatur de prima Dignitate; Et quandoque cognoscit etiam causas in prima instantia, vel ex partium consensu, vel ob commissiones, quæ obtineri solent ex remedio diffamationis, quod in Curia jactationum dicitur, vel quia sint causæ graves, quæ ad sensum ejusdem Concilii Tridentini, etiam in prima instantia, curiales esse debeant.

59
Extra verò Curiam in gradu appellationis à sententiis Legatorum, & Nuntiorum Apostolicorum, ac etiam Præsidentum & Gubernatorum, sive ab illis Ordinariis & Metropolitanis, aliorumque Prælatorum; Et præsertim ab utroque Consilio, Ordinario, & Completo Hierosolymitanæ Religionis, cognoscit quoque in secunda instantia; Dummodo pariter agatur de causis gra-

vibus, ut supra, ad appellantis arbitrium; Pro frequentiori autem stylo, causæ appellationis à sententiis de partibus introducuntur in Tribunali Auditoris, Cameræ, à quo deinde gradatim transeunt ad Rotam.

60
Cognoscit itaque istud Tribunal causas utriusque fori; Ecclesiasticæ scilicet per univèrsam Orbem catholicam, tanquam Tribunal Papæ uti Papæ, & Episcopi Ecclesiæ universalis; Et fori temporalis tanquam Tribunal Principis temporalis Status ecclesiastici immediati, qui ex notabili Italia parte constituitur; Ac etiam ex Statu Avenionensi & ex Comitatu Venetino in Gallia, quorum causas graves quoque, ex commissione eorum Legati, & quandoque etiam Papæ, cognoscere solet; Civiles tamen, non autem criminales, in quibus se non ingerit Const. 44. Pii IV. & Const. 70. Pauli V. super reformatione Tribunalium.

61
Antiquiori autem tempore, major erat numerus causarum spiritualium seu ecclesiasticarum, quam prophanarum, ex ea ratione quod illæ de prima specie pertinent ad univèrsam Orbem; De altera verò ad hunc solum principatum temporalem Ecclesiæ; Moderno verò tempore, longè major est numerus causarum prophanarum, seu temporalium Urbis, & Status ecclesiastici, ac etiam earum quas accidentaliter forus ecclesiasticus producit ratione clericorum, aliarumque personarum ecclesiasticarum, quamvis de sui natura prophanæ sint; Spiritualium etenim causarum notabilem diminutionem, plura accidentia produxerunt, Primo nempe plurium alias catholicarum regionum infectio ab hæresi, vel schismate; Secundo aliquorum Principum politica provisiones, ne extra eorum ditionem causæ trahantur; Tertio quod beneficalis materia, antiquiori tempore obfusa, hodie nimium explanata est; Et quarto fortius, erectiones tot Congregationum præsertim Concilii Tridentini, & Rituum, ac etiam Episcoporum, & Regularium & ecclesiasticæ immunitatis, quæ summariè, & extrajudicialiter multas decidunt causas, prius in Rota in forma judiciali disputari solitas; Undè propterea, ut decisionum Rotalium, mearumque adnotationum lectura doceat, omnium minor est pars causarum spiritualium, qui forensi more tractentur.

62
Hinc evidenter quoque elucet; ejusdem ignari vulgi exteri, verè irrisione digna ineptia, quæ stultitiæ, vel fatuitatis speciem redolet, opinandi scilicet, quod Rota, & Curia Romana solum, ecclesiastica, & spiritualia negotia tractet, non autem secularia, ideoque ejus Professores nullam, vel modicam habeant civilis facultatis peritiam; Dum non reflectunt ad negotia secularia ipsius Romanæ Civitatis, quæ omnium fortè Civitatum Europæ est ditior, ac alia quæ producit adeo confiderabilis Principatus secularis, qui plures habet conspicuas Civitates, & dioceses magnarum, & gravium litium productivas; Inter quas præsertim magnum occupat locum Civitas Bononiensis; Ultra alias causas seculares, quas univèrsus Orbis catholicus transmittit ratione fori ecclesiastici; Atque (ut dictum est) ad hanc stultitiam convincendam sufficit videre Rota decisiones; nec non metiendo ex ungue leonem, ponderare quot, feudales regales, fidei commissarias, aliasque merè seculares materias, & causas egerim ego solus inter Curia Professores minimus, qui nimium tardè ad Curiam accessi, cum tamen ea pars, quæ publicæ luci edita est, vix ad dimidiam ascendat; Ad eam, qui

qui calculos faciendi, & persequendi curam assumeret, utique inveniret, quod majora tractet, ac expediat negotia Curia Romana, præsertim per organum sacrarum Congregationum, in mente, quam quodlibet magnum Tribunal in anno.

63 **Iste** verò cumulus negotiorum utriusque fori ecclesiastici, & sæcularis in eodem Tribunali, ob utriusque principatus unionem, quod in Orbe Catholico est singulare, magnam exigere videtur utriusque juris aliarumque scientiarum peritiam, in iis qui in eo sedent; Ideoque merito Apostolicæ Constitutiones inculcant, ut non nisi literati valde famosi, nimiumque experti, ad hoc munus assumi debeant *Const. 3. Martin. V.* Idque omnium melius obtinere potest Curia Romana, cuius magnum peculium in spe consistit, ideoque sine competenti stipendio de facili trahere potest viros insignes, qui suo sumptu libenter illi interserviant, quod aliorum Principum Curis forte non ita facile redditur; An autem id practicetur, meum non est, nec agere, nec judicare.

64 **Enunciatus** stylus edendi, decisiones de necessitate, super quacumque resolutione antiquissimus est, ne dum quia (ut superius advertitur) etiam primi utriusque facultatis Professores, eas enunciant; Verum etiam quia Decretalium tenor ostendit, quod exceptis aliquorum Conciliorum generalium decretis, que in eis registrata sunt, reliqui Canones, ex Consistoriis & ex hujus Tribunalis (quod antiquitus Cappella dicebatur) decretis, ac determinationibus deprompti sunt.

Probabiliter ista introductione originata, non tam ex superius assignata ratione urbanitatis, certiorandi Partes de rationibus dubitandi, antequam ad sententiam deveniatur; Sed etiam ex ratione ita certiorandi in compendio Papam de iis, quæ per istos ejus Cappellanos in causâ discussione concludenda videantur pro eiusdem causæ determinatione; Sed quidquid sit illud est certum, quod istius introductionis origo non habetur.

65 **Quinimo** probabile nimium (pro meo sensu) videtur, ut idem stylus antiquior, etiam in antiqua in prophana triumphatrice Coma adisset; Quod scilicet illa Jurisconsultorum responsa, ex quibus leges Pandectarum extractæ sunt, juxta compilationem Justiniani, essent idem ac istæ decisiones; Adeo ut supra dictus Pontificum, & Canonum respectivè usus, importet solum quamdam transportationem de una specie ad alteram, de prophana scilicet ad spiritualem; Non solum etenim totius Orbis civilis, qui cum ratione vivat, sed etiam illius incivilis infidelium & Turcarum notoria praxis docet, quod in qualibet Metropolitana Civitate, non solum ubi de totius principatus vel Imperii, sed etiam parvæ ac subordinatæ provinciæ Metropoli agitur, Tribunalia suprema pro gravioribus causis peremptoriè terminandis erecta, collegiata sint, ex majori, vel minori numero constituta, prout provinciæ, vel principatus amplitudo exigat, cum iudicium unius tantum congruat parvis locis, vel etiam Magnis, cum subordinatione tamen magistratui vel Tribunali collegiato; Atque in ipsomet foro spirituali, quamvis de jure unus sit Judex, nempe Episcopus, vel ejus Vicarius generalis; Adhuc tamen, consultum est, ut superius

Card. de Luca. Relatio Curia Romane.

Judex qui peremptoriè decidat, non constituitur ex una persona materiali sed ex pluribus, unam intellectualem seu collegiativam constituentibus, ut est Rota, & sunt Sacræ Congregationes; Et nihilominus, ubi agitur de magnis diocæsis, & præsertim magnarum, metropoliticarum Civitatum, in quibus causæ graviores contingant, adhuc inolevit commendabilis usus Congregationum, saltem consultivarum.

Cum itaque dicta Responsa Juris consultorum seu prudentum, contineant supremas, ac peremptorias iudicaturas causarum graviorum antiquæ Romæ, adeo magnæ & ditissimæ totiusque eius Imperii, quo nullum hucusque majus sit, adeo ut talia responsa registrarentur in publicis voluminibus, atque legum potestatem seu venerationem haberent, ex quibus voluminibus, qui numerum duorum millium excedebat, leges pandectarum compositæ sunt; Hinc prorsus improbabile est, ut unius tantum jurisconsulti iudicio, hæc magna auctoritas, ac veneratio tribueretur, dum juxta antiquissimum dictum sapientis, Semper homines fuerunt iidem, Atque juxta alterum dictum Apostoli omnes homines sunt infirmi, vasa lutæ portantes; Potissimè verò dum antiquæ Romæ, magis, quam modernæ regimen collegiativum erat, ne dum in politicis, sed etiam in civilibus negotiis, ut antiquæ chronica docent, quod scilicet ultra Senatum, adessent Tribunalia, quorum unum Centum virale; Alterum decemvirale; Alterum triumvirale dicebantur; Ac etiam illud Tribunal quod Epulonum dicebatur, piarum dispositionum, juxta gentilium superstitiones, executioni deputatum quod erat septem officialium, cum similibus; Ideoque omnino probabilis est, ut; Vulpiani, Pomponii, Scevolæ, & alii similes, sub quorum nomine Responsa prodierunt, essent Judices seu Pontentes causarum, qui totius Tribunalis Responsa darent, ut hodiè quoque fit per Rotam, dum decisiones cantant sub nomine unius, & tamen sunt totius Tribunalis vel eius partis, ut supra.

Hujusmodi decisionum in Curia magna est auctoritas, *scacc. de iud. gl. 4. quest. 2. 7. Niger, de Laudem tom. 1. quest. 45* Non quidem ut faciant auctoritatem necessariam, apud inferiores Magistratus tanquam decisiones Papales; Ut (loquendo solum exemplativè) opinantur Regnicolæ quod faciant decisiones illius Sacri Consilii, utpote nomine Regio editæ, *Ass. dec. 96. & 190. Capp. Latr. consult. 6.* Adeo ut quandoque fiant decreta generalia per viam legis; Ut præsertim docet decretum quatuor aularum super beneficio inventarii, ad favorem hæredum, *tit. de dote disc. 28.* cum similibus; Hæc etenim auctoritas, Rotæ non tribuitur, neque ipse eam sibi assumit, dum solis declarationibus Sacrarum Congregationum Cardinalitarum ista prærogativa conceditur, quod eadem Rota, multo vero magis alia inferiora Tribunalia reverenter illas suscipiunt; *Bib. decisione 459. Cels. decisione 5. Orthob. decisione 220. adden. ad Buratt. decisione 479.* Bene vetum, quod istius utpote magni Tribunalis resolutiones per inferiores Judices ac magistratus, quinimò etiam per ipsamet superiores Sacras Congregationes, habeatur in veneratione, magnamque faciunt,

ciunt auctoritatem, ut ubique magnorum collegiatorum Tribunalium resolutiones facere debent, tanquam doctrinæ magistrales, plurium judiciorum in idem tendentium prævia causæ cognitione; Undè propterea, etiam
 68 aliarum regionum professores, gravesque scriptores agnoscunt hujus Tribunalis, ejusque decisionum magnam, ac venerabilem esse auctoritatem. *Franch. decisione 605. Gait. de credit. capite 4. questio. 7. numero 729. Fontanell. de pact. cl. 7. gl. 2. parte 3. numero 46. Borell. in summa decisione parte 2. in præfat. numero 207. & 211. & alii.*

Bene tamen faciunt auctoritatem necessariam, in eadem causâ, & inter easdem Partes illa decisiones, quæ editæ sint super uno
 69 dubio vel puncto, quo jam firmato, ad alterum transitus fiat; Quod scilicet, de recepto stylo Tribunalis, decisiones sunt præsupponendæ, illæque nunquam circumscribuntur, seu revocantur incidenter; *Bich. decisione 303. 2. 2. parte 12. rec. decisione 299. parte 11. & passim. ut Puta;* Proderunt jam decisiones firmantes existentiam, ac pertinentiam fideicommissi; Postmodum verò agatur de diverso puncto de tractionum, seu melioramentorum, aut separationis bonorum &c. Tunc in disputationibus super hoc diverso puncto, non licet amplius controversere ea quæ super alio puncto jam decisa sunt, dum debent decisiones præsupponi; Atque si relevantiæ motiva in contrarium excitentur, tunc ipsa Rota demandare solet decisionum revisionem; Adeo ut earum revocatio non sequatur, nisi cum confecto dubio particulari, an ab eis recedendum sit; Verum iste stylus non inducit necessitatem præsupponendi, neque afficit tertios, in diversis causis; *decisione 226. parte 9. rec. numero 3.* Adhuc tamen, quando agatur de decisionibus, quæ ex professo aliquem juris articulum determinaverint, quandoque earum revisio particulariter quoque demandari solet, sed est arbitrarium, pro causarum seu decisionum qualitate.

70 Problematicæ verò quæstiones, inter Iuris Professores, aliosque literatos, esse videntur istæ, nempe circa hunc stylum edendi decisiones super quibuscumque resolutionibus, quamvis essent super incidentibus, ac provisionalibus; Aut super concernentibus ordinatoria ut supra; Illum enim improbant dicunt, ut id potius Tribunalis Majestati ac existimationi præjudiciale videatur, dum; Vel ob dubiorum exiguam qualitatem; Vel quia non omnium in Tribunali sedentium, idem sit talentum, vel idoneitas, seu scribendi felicitas, ita casus præbeat, ut edantur decisiones, quandoque debiles; Ac etiam quia, licet omnia Tribunalia eorum judicia varient, præsertim verò ubi de provisionalibus, aliisque incidentibus agatur; Non tamen reportant illam famam volubilitatis, quam istud Tribunal apud ignarum vulgus habet, eo quia revocationes, quamvis fortè frequentiores, non innotescunt; Adhibendo quoque illud vulgare juridicum axioma, quod fatuus est Judex, qui ejus determinationis rationem assignat.

Improbant quoque iidem censores pro ingeniorum varietate (alterum Curie stylum, de-

ferendi decisionibus, earumque studio solum vacandi, adeo ut plures dignoscantur professores, tam iudices, quam defensores, qui fortè libros, Pandectarum, Codicis, & Authenticorum, ac Decretalium, vel Conciliorum; Quinimodò nec illos utriusque juris institutionum, Sive illos utriusque Juris antiquorum Repetentium nunquam viderint, vel nec quidem apparuerint, aliquarum decisionum tantum scientiam, quasi per traditionem habentes, ignorando quare, in eis ita statutum sit.

E converso autem alii, utrumque stylum approbantes; Quatenus pertinet ad primum edendi decisiones; Ultra motivum generale venerationis, quæ antiquitati apud humanum genus haberi debet, dum ex legum & Canonum monitis, non de facili immutanda sunt ea, quæ longam habuerunt durationem, ac observantiam; Considerant nimium commendabile, ac virtuosum videri, ut adeo magnum Tribunal, ita Partibus succumbentibus, torique Orbi, publicè se constituat debitorem, reddendi rationes suarum determinationum, tanquam per speciem continui syndicatus, atque ut ita detegi, ac elucidari valeant illa, facti, vel juris æquivoca, cum quibus procedi poterit; Ac etiam quia (ut præmissum est) idem videtur antiquissimus stylus, etiam prudentissimæ ac maximæ antiquæ Reipublicæ Romanæ prophæta, per alteram sapientissimam Republicanam Romanam Ecclesiasticam; tam diu continuatus; Idèoque dicunt, quod magna temeritas, atque manifesta petulantia est, aliquorum modernorum, redarguendi id, quod tam diu, tot prudentes, ac sapientes viri servarunt.

Respondendo autem ad superius insinuata inconvenientia dicunt (& bene) quod in rebus scientificis, rem literariam concernentibus; Non ignaro vulgò, cujus vox, qualis qualis sit, juxta *Seneca* dictum, semper crepitæ speciem ac fetorem habet; Sed satisfaciendum est viris prudentibus, ac literatis, apud quos reflectentes ad stylum, atque scientes quidnam istæ decisiones contineant, utique scandalum concipiendi occasio deerit, cum illud reverè proveniat à purâ ignorantia, ut supra animadvertum est.

Et quoad alterum stylum deferendi decisionibus, quasi quod, cum solis textibus, & glossis, ac antiquorum auctoritatibus, procedendum sit, Respondent, quod iste quoque manifesta ignorantia effectus esse, dignoscitur; Siquidem si decisiones ponderentur, in eis potissimum primis, cum quibus tanquam receptis, ac magistratibus aliæ prætransseunt, deducuntur, ac examinantur textus & Glossæ & antiqui repetentes; Sed quoniam, (pro ea ingeniorum varietate quæ omni tempore conaturalis fuit, & est) etiam inter leges contrarietates seu antinomias habentur; Majores verò inter earum Glossatores, & Interpretes, unde propterea, divisim modernioribus in factiones, adeo involutæ quæstiones exortæ sunt, quod plurium scriptorum dicendi consuetudo est ut cum gladio, vel cum Imperiali auctoritate, eas decidere oporteat;

Hinc

Hinc proinde, quando magna Tribunalia, plures unam ex controversis opinionibus, tanquam probabiliorum canonizarunt, congruum, ac rationabile est, ut cum huiusmodi plurimum sapientum concordia iudicio procedatur, ne perpetuo veritas incerto sit; Unde propterea stylus iudicandi, ab omnibus commendatur, atque speciem legis habet. *infra discursu 35.*

74 Pro huiusmodi autem problematum decisione; Alii credunt, ut congruere videantur eadem, quæ superius, agendo de congregatione examinis Episcoporum, sive de illa Fabricæ Sancti Petri, intinuatæ sunt; Ac prius in materia feudali, agendo de Bulla Baronum *supra discursu 20. & 21. & titul. de feud. discursu 73. cum pluribus sequentibus*, cum similibus; Ut scilicet generaliter, ac in abstracto, verè ista posterior opinio, quæ utrumque stylum approbat, atque commendat, probabiliori censi debet, ac sequenda sit; Inconvenientia verò considerata per sequaces primæ opinionis, proveniant potius ab ea utriusque styli corruptione, malaque praxi, quæ omnibus humanis rebus, est connaturalis, ac inevitabilis.

75 Quatenus enim pertinet ad primum; circa editionem decisionum; Ille habet quidem, rationabilia motiva superius recensita, quæ sine dubio præponderant aliis in contrarium ponderari solitis; Verum dicunt illi, qui conciliativam opinionem sequuntur, quod inconvenientia resultare solent ex modo illas edendis; Potissimè verò ubi verificaretur id quod supponi solet (quod tamen ego affirmare non possum) quod scilicet, quandoque fortè non extendantur decisiones ab iis, qui sedendo in Rota, & audiendo sensum Tribunalis, rectè sciunt quænam fuerint fundamenta, quibus innixa sit resolutio, & quæ fuerint rejecta, seu non discussa, ut ita explicent, in quibus revera decisio consistat.

76 Advocatorum enim, & Procuratorum stylus, potius commendandus, quam damnandus; cumulandi plura motiva, ob ingeniorum diversitatem atque ad instar dapiferi, qui plures cibos apponere debet in mensa, ut ob varietatem gustuum ac stomachorum omnibus satisfaciat; dum sapius illi cibi, qui sibi videntur meliores, non placent aliquibus, qui eos nauzeant, gustant autem cibos leves, vel ignobiles, aut perniciosos; Idem etenim in motivorum electione quotidiana praxis docet.

77 In extensione igitur decisionum illi, qui de his non sint informati, reassumendo informationes Advocatorum, omnia cumulare, quandoque solent; Quinimmo ex proprio ingenio vel sensu, ea magis exornare, ac alia superaddere, quæ in Rota discussa non sunt, immò fortè rejecta; Ideoque istud reputant ab usum, quoniam cum decisio edatur, ad effectum ut succumbens sciat causam quare contra eum dubitetur, ut ita determinare valeat, an debeat acquiescere, vel contendere? Hinc sequitur, ut iste effectus non resultet, quoniam videntes defensores canonizari motiva insubsistentia, non possunt captivare intellectum, & acquiescere.

Card. de Luca. Relatio Curia Romana.

Credunt proinde iidem conciliatores, quod verus decisionum modus videretur ille, qui adhibitus est per aliquos antiquiores; Et præsertim per *Franch.* (qui in magis communi sensu reputandus videtur decisionantium idea;) Ut scilicet in forma discursiva, examinando omnia motiva, quæ hinc inde in causa deducebantur, referat quænam rejecta fuerint, & quænam amplexa, cum in istis propriè decisio consistat; Quod etiam pleræque decisiones Rotæ, antiquæ, & modernæ bene servant, ut *infra.*

78 Id etenim, alia multa, & quidem notabilia, producit inconvenientia pro determinationibus aliarum causarum, apud Iudices inferiores, qui frequentius, pro moderno inepto stylo pragmatico, absque alio discursu, vel ratiocinio, super diversitate casuum, seu circumstantiarum, quidquid legunt in decisionibus, attendunt, ad literam (ut nostri dicunt) tanquam Evangelium, non reflectendo quænam sint partes substantiales, & quænam cumulata sint ad ornatum, sive incidenter, ac indigestè.

80 Et quamvis perpetuò Rota, antiqua, media, & moderna protestari professæ sit, quod decisiones, verè, & propriè consistere dicuntur in eo puncto, qui principaliter discussus, ac decisus fuit, atque in illis conclusionibus vel motivis, quæ fuerint causa resolutionis; *Seraphin. decisione 299. decisione 17. par. 7. rec. Eich. decisione 480.* Attamen ista est medicina, quæ parum prodest; Tum quia inexperti iudices, ad hanc distinctionem non reflectunt, idque reputant Advocatorum ratiocinium, seu acumen; Tum etiam quia frequentius decisiones id non distinguunt, unde propterea dignosci non potest, quænam fundamenta, fuerint causa resolutionis, dum juxta stylum illorum Consulentiæ, qui ad causæ oportunitatem quandoque omnia motiva pariformiter cumulant, id sequi solet in decisionibus, non explicando, quale reputatum fuerit bonum, & quale malum.

81 Alterum observant ab usum, qui coincidit in idem; Quod scilicet (ex quodam huius Tribunalis stylo, qui est singularis, non solum comparative ad alia magna Orbis Tribunalia, sed etiam ad illa ejusdem Curie) ille, qui causam proponit, tanquam Ponens, vel Commissarius, nullum habeat votum; Exinde siquidem inolevit usus, ut iste sciat solam intitulationem causæ, nullam verò eius informationem habeat, quasi quod superfluum sit studium in illa causa, in qua votum proferre non debeat; Hinc enim sequitur, ut percipere, atque memoria retinere non valeat, quidnam propriè, ac præcisè fuerit causa resolutionis, quæ frequenter manat ex aliquibus motivis, quæ in ea discussione excitata fuerint, vel maturius tunc examinata, non autem ex votis, quæ domi singulariter extensa sint; Igitur partes Ponentis esse deberent, ut præ cæteris, melius de causæ meritis informatus, tunc id diligenter adnotaret, atque super illis

illis motivis, vel fundamentis stricte tanquam rectè conficius sensus Tribunalis, decisionem extenderet, respondendo omnibus aliis motivis hinc inde deductis, ac solum deducendo illas auctoritates ac rationes, quæ necessariæ videantur, & super iis, in quibus cardo difficultatis resideat, non autem immorando in superfluo apparatu, atque in exornatione, vulgarum regularium, & conclusionum super quibus nulla sit inter scribentes hinc inde controversia, utpote receptis, ac indubitatis.

Indecorum etenim à plerisque reputari solet, ut adeo magnum Tribunal, pro tyronico stylo, immoretur super inani chartarum repletionem, exorando cum allegationibus eas nimium vulgares & receptas propositiones, ac regulas, quæ hodie sunt planæ & notoriæ, Ut putà, quod confitit de possessione anteriori, ea debet esse manutenibilis; Sive quod literæ Apostolicæ iustificatæ debeant executioni demandari; Aut quod accedente relevantia, atque non docto de calumnia, in prophanis danda sit remissoria; Vel quod confitit de fideicommissis, eiusque purificatione, iustificatisque aliis iustificandis; nempe legitimatione personarum, identitate bonorum, & non competentia detractionum, fideicommissario danda sit immissio; Aut quod presentato ab omnibus, vel à majori parte eorum, quos confitit legitimos esse patronos, debita sit institutio, cum similibus, in quibus nulla penitus cadat quaestio quæ solum resideat in verificatione praesuppositi, ex quo huiusmodi propositiones, vel consequentiæ manant cum etiam in ipsismet Advocatis, vel Consulentibus indecorum videatur, ac damnabile sit, ut infra agendo de Advocatis advertitur; Igitur super eo insistendum est, atque huiusmodi propositiones vel consequentiæ, tanquam jam notoriæ & non controversæ, debent praesupponi, scribendo more magistris, non autem more discipuli, vel tyronis.

Displicent etiam aliquibus (& non immerito,) nimiumque præjudiciales reputantur illæ digressiones, quæ absque aliqua necessitate fiant in decisionibus; quæ super incidentibus, edantur circa merita negotii principalis, de quibus incidenter solum, & pro gustu, non autem principaliter, & ex professo actum sit, ita apertendo sensum Tribunalis, qui verò adhuc maturus non adsit, atque incidenter firmando ea, quæ revera formiter discussa non sunt; Ut puta, in disputatione remissoria deducuntur aliqua tangentia merita negotii principalis, pro sola notitia superficiali, ad effectum gustandi de relevantia vel irrelevantia, & ad quem effectum, sufficit levis cognitio, dum sola dubietas vel possibilitas relevantiæ pro concessione sufficit; Et tamen (ut pleræque decisiones ostendunt) per viam plenam, ac formalis tractationis, ex professo firmatur totum id quod, factis probationibus, superest formiter disputandum; Unde propterea, mea semper fuit consuetudo consulendi, ut huiusmodi incidentium disputationes non assumantur, sed quod petitionibus darentur manus, ad evitandum dictum inconveniens, vel præjudicium, quod longè gravius est altero, quod resulteret ab aliqua dilatione, sive causæ pro-

tractione in longum. *titulo de iudicis discursu 31.*

Sive, ubi quaestio sit in solo possessorio adipiscenda, vel retinenda; Si ad eius effectum, incidenter solum, & pro gustu deducantur ea quæ respiciunt merita, ad colorandam scilicet possessionem, ut facilius censerj debeat manutenibilis, vel ad reddendam rem turbidam, ut oppositor dici non valeat legitimus contradicior, (& ad quem effectum sufficit talis qualis turbiditas;] Utiq; erroneum est incidenter firmare ea, quæ respiciant petitorium, perinde ac si de illo principaliter, & ex professo actum esset, dum postea in disputatione negotii principalis, huiusmodi decisiones magnam faciunt impressionem, magnaque parant præjudicia; Et de consequenti, dicunt iidem, quod iste quoque sit abusus considerabilis, cum decisio stricte percutere debeat punctum decisiu in sinuando solum superficialiter dubitandi rationes, quæ superesse possunt, & quod sufficit, ad effectum huiusmodi incidentium, nihil tamen desuper firmando.

Contingit quoque aliquando, quod in decisionis revisione, Advocati, qui eam impugnant, aliquorum eius fundamentorum fallaciam clarè convincunt, idque Rota agnoscit; Verum ex aliis solidis motivis, (justè quidem) persistit in decisis, undè propterea ipsa resolutio verè justa, beneque fundata sit, sed in secunda decisione confirmatoria, deducendo solum ea solida fundamenta quæ fuerint causa resolutionis, alia negliguntur; praesertim in casu de quo *titul. de testament. discursu 31. & in aliis.* Id autem errorem redolere videtur, dum debet fieri mentio de eorum insubsistentia, ad evitandum illud inconveniens, quod ita prima decisio firma remaneat, circa ea fundamenta, quæ verè fallacia sunt, utpote non revocata, vel non declarata, pro aliarum causarum decisione apud Iudices inferiores, & quandoque apud eandem Rotam in diverso turno, seu tractu temporis, mutatis iis, qui tunc sedebant, ac informati erant, ut pluries expertus sum.

In idem quoque tendit, non invigilare cum peculiari studio, summaque applicatione, ne per Collectores, bene non informatos, utpote fororum non versantes redigantur in volumina decisionis revocata, vel declarata, saltem non adjectis ibi proximè aliis decisionibus revocantibus vel declarantibus, dum cum auctoritate earum, quæ jam revocata vel declarata sunt, per hanc notitiam non habentes procedi solet; Atque in hoc revera Curia negligentiam inexcusabilem adhibet, ut etiam supra occasione agendi de impressione Bullarum Apostolicarum advertitur; *supra discursu 27.* Alioquin similes usus adesse plures sensati viri opinantur in hac decisionum impressione, ideoque cupiunt ut magis accurate ad id reflecti deberet; Ac propterea concludendo laudant styllum in genere, sed quandoque non laudant ejus praxim, ex qua potius quam ex ipso stylo, resultant inconvenientia, quæ per alterius opinionis sequaces ponderari solent.

Quo

86 Quo verò ad alium stylum deferendi decisionum auctoritati; Pariter malum non consistit in substantia, sed in modo; Certum etenim est, quod decisionibus supremorum collegiatorum Tribunalium, inter omnes doctrinas, ac auctoritates, dignior, ac primus, longeque major locus tribuendus est, ex jam insinuata ratione, quod est cumulus plurium judiciorum pro veritate, in idem prævio lumine quod à dispositionis tritina, & ab Advocatorum acumine recipitur; Unde propterea stultitiæ species est, privatorum scribentium auctoritatem, huic auctoritati & exæquare. Præsertim verò ubi agatur de eodem Tribunali, cuius commendabilis quidem stylus est, quando vehemens ratio non urgeat, non recedere, à receptis eius opinionibus, antiquitati, ut decet, deferendo. *Burrat. decis. 863. nu. 13. & tit. de iudic. disc. 35.*

Verum abusus consistit, in eiusdem styli mala praxi, attendendo scilicet decisiones, quæ in aliis causis prodierint, in sola litera, sive in sola generalitate, non bene reflectendo ad circumstantias casuum, in quibus illæ decisiones prodierint, ad illos casus, de quo sit controversia, faciendi illarum combinationem pro congrua applicatione; Præsertim verò ubi agatur de questionibus ambiguarum voluntatis, & similibus, quæ facti potius, quam juris dicendæ sunt, quoniam ut frequenter, in materia fideicommissaria, fereque in omni alia advertitur, stant bene simul, ut eadem conjecturæ & argumenta, in uno casu approbari, & in altero reprobari mereantur; Sive quod in uno sufficiant & abundant; In altero verò, eadem ac alia longè majora insufficientia reputanda veniant, quia sic unius, ac respectivè alterius casus circumstantiæ exigant, ob diversitatem personarum, locorum, & temporum; sive ob alia accidentia, quæ in uno casu considerabilia sunt, in altero autem non.

87 Id autem generaliter in omnibus aliis doctrinis procedit, præsertim verò in illis Consulentiis, etiam ubi ipsa Consilia seu Responsa ad veritatem edita sint, adeo ut decisionum quamdam speciem seu imaginem habeant, quoniam possunt bene simul stare, quod in eo casu, ob eius circumstantias, illæ conclusiones bene adaptentur, quæ tamen non congruant casui controverso; Sive quod aliqua propositiones in eo Responso adornatum potius ac superabundantiam more externorum consulentiis deducantur, vis autem Responso consistat in aliis solidioribus fundamentis, cum quorum associatione, alia leviora bene procedant, quæ tamen sola, & de per se nihil valent; Ac propterea manifestus error est capere seu attendere decisiones, vel Responsa, per partes, cum attendi debeant unitim, ita combinando, (ut dictum est) omnes circumstantias pro congrua applicatione, in qua tota est vis judicantis.

88 Ut enim in omni fere materia, frequens, ac fortè fastidiosa (semper tamen oportuna) mea est dicendi consuetudo; præsertim sub tit. de fideicommissis. Apud antiquiores quam plures pendebant controversæ questiones, habentes Doctorum classes hinc inde, unde propterea Judicis labor, ac studium erant in perquirendo, quanam opinio, magis communis, vel magis probabilis esset, quam ipse sequi deberet; Hodie verò, nulli, vel nimium rari sunt isti casus, quoniam per magnorum Tribunalium decisiones, ac modernorum magis receptum sensum, omnes huiusmodi questiones; jam sopitæ sunt, sta-

tuta una opinione pro regula, & altera pro limitatione, unde propterea totum pendet ab applicatione, quæ regulanda est, ex singulorum casuum qualitate, & circumstantiis, inspiciendo, an in casu regula, vel in altero limitationis versetur; Et consequenter erroneum est, cum generalitatibus procedere. *de his agitur etiam infra agendo de Advocatis eorumque modo scribendi, disc. 46. & tit. de iudicis disc. 35.*

Hinc proinde, agendo (ut dictum est) occasione istius Tribunalis, generaliter de boni, ac sensati Judicis idea; Concors est Juristarum, ac Morali- 89 lium sensus, ut copulativè in eo requirantur doctrina, & morum integritas; Questione cadente, quænam potius desideranda sit; Atque Juristæ præsertim, magis communiter desiderare videntur doctrinam, ex eo quod minus malum sit Judicem esse doctum cum malis moribus, quam bene morigeratum, sed indoctum; *Rovir. pragm. in rubr. de sale vendendo.* Verum hæc opinio sustentabilis est, quando mali mores sint privati, id est circa eius vitam, seu propriam conscientiam tantum, non autem ubi sint publici, nempe circa corruptelam, seu aliam justitiæ violationem, adeo ut mali mores insuant in ipsam Judicaturam, cum tunc agendo de illo qui solum partes Judicis gerere debeat in causis de justitia decidendis, præsertim in huiusmodi Tribunalibus, magis integritas, quam doctrina desideranda videatur, quoniam lex permittit Judicem imperitum; *tit. de iudic. disc. 3. & 4.* Et tamen non permittit Judicem non integrum, & corruptibilem; Ex ea congrua ratione, quod imperitia bene suppleri potest per Assessores, & Consiliarios vel alios Adjuutores peritos, ut frequens, & quotidiana praxis docet, sed altero malo occurri non potest; Adeo ut Apostolus moneat, ut indocti & contemptibiles potius in Judices eligantur; *Apostol. Epistol. 1. ad Corinth.* Ideoque non mirum si quandoque id servari videmus; Licet enim id mysterium contineat, atque in sensu allegorico potius, quàm literaliter intelligendum veniat, monendo scilicet viros religiosos, & ecclesiasticos, ut potius inter se ipsos, ab indoctis, & contemptibilibus judicentur, quam quod iudicum secularium forum strepitosum adeant; Sive quod iudicium sæculare pariantur; Adhuc tamen dici potest, quod Apostolus non improbat iudicem indoctum, non tamen scriptum reperitur, ut approbetur Judex corruptibilis, & non integer.

Dictus autem magis communis sensus juristarum, intelligendus venit de iudice, in magis lata significatione, id est de Rege, seu Præsidente, aut Governatore, vel Rectore, Provinciæ vel Civitatis, cui incumbat regimen politicum, ac civile, pro quo expedit, ut Rector sit potius sagax, & diligens cum malis moribus, quàm timoratissima conscientie, magnæque probitatis, sed indoctus vel alias parum aptus.

Verum posita utraque qualitate; Quatenus pertinet ad doctrinam, seu literaturam; Licet illa principaliter desideretur in utroque jure, sive in eorum uno, pro muneris, vel judicaturæ qualitate, quod scilicet Judex secularis sit magis versatus in jure civili, ecclesiasticus autem in canonico; Quod tamen rarè est practicabile, ex communi disterio, quod legista sine Canonibus parum valet, Canonista verò sine legibus nihil. *lib. 14. in adnot. ad Consil. Trid. disc. 31.*

Non tamen ista sola literatura sufficit scholastica seu Rhetorica, nisi accedat etiam practica seu forensis, quoniam magis ista quam illa, melius tamen utraque simul juncta; Et tamen neque ista literatura sufficit, quinimo ubi magna nimiumque ingeniosa est, judicaturæ præjudicialis esse solet, præsertim verò, ubi sit judicatura talis quæ admixtum habeat regimen politicum seu civile; Ut (ex. gr.) est illa Episcopi, vel Gubernatoris; Unde propterea in Curia circumfertur opinio, quod eximii, & ingeniosi Advocati, non solent esse boni Judices, vel boni Episcopi seu Gubernatores; Ex ea scilicet ratione, quod ii qui toti dediti sunt literarum studio, atque acuminis ingenii, non autem judicio principaliter vacant, in isto, atque in prudentia deficiere solent, istæque partes cum ingenio magis plano ac moderato Judici congruere videntur, dummodo tamen adsit sufficiens literatura, dum præsertim in magnis Civitatibus, magnisque Tribunalibus, in quibus adest copia eximiorum Advocatorum, aliorumque literatorum, omnia, quæ in jure disposita sunt, promouentur, ac proponuntur, unde propterea requiritur quidem in Judice talis literatura, ut utriusque juris terminos ac principia bene calleat, atque propositiones juridicas, quæ hinc inde deducuntur percipiat; Sed magis necessarium est bene adæquatum judicium, ut distinguat, sive ut reflectat ad circumstantias facti, earumque judiciousam combinationem faciat pro congrua applicatione, ad quam hodie boni Judicis partes unice restringuntur, quamvis etiam magna literatura nimium proficua sit, ut Judex supplere possit ea, quæ defunt Advocatis, sive pro casibus, in quibus contra contumacem se non defendentem, una tantum parte informante procedatur; Ideoque merito non dicitur juris scientia, sed juris prudentia, quæ propterea quoque nimium, ac principaliter necessaria est, eaque absque longa rerum experientia non de facili obtinetur, vel ut partes ad concordiam inducat, ut Partibus suspectum non se reddat; *Bovadill. lib. 1. politic. cap. 6.* Atque sicuti antiqui artis oratoria magistri; in Oratoribus, historiarum, ac politica peritiam desiderant, ut infra agendo de Advocatis, aliisque causarum defensoribus advertitur; Ita magis in Judice, cum ex his prudentia manet, ideoque in Judice major, quam in Advocato idoneitas desideranda videtur, *Bovadill. ubi supra.*

Hinc ad majores, ac primarias judicaturas in supremis præsertim Tribunalibus, commendabilis, nimiumque proficua est transitus per gradus; Improbabilis verò est, ac damnata promotio per saltum, sine experientia, quamvis etiam adsit literatura; Multo verò magis ubi utraque desit; Quinimò pro meo sensu (in magnis præsertim Tribunalibus) etiam peritia in rebus concernentibus mercaturam, & negotiationem, desideranda venit; Ideoque plurimum partium cumulativus concursus desideratur; Atque ad istum concursum potius, quam ad ingenium, vel ad solam magnam literaturam est reflectendum; Adinstar eorum, quæ habemus in prælectione facienda per Episcopum in concursu ad Ecclesias parochiales ad formam Concilii Tridentini, ut in sua sede advertitur, *in annotat. ad Concil. Trid. disc. 32. & tit. de Paroch. disc. 37. & in aliis.*

Et per consequens, Aliqui, commendantes quidem prætensionem antiqui styli publicarum ac privatarum disputationum faciendarum per eos, qui

Auditorum Rotæ, vel Advocatorum Consistorii collegiis cooprandi sunt, (ut supra) pro sola majestate Curia, non tamen id commendant pro fine, ad quem huiusmodi functiones peragi dicuntur, cum nil commune habeat ista scholastica, vel potius tyronica functio [congrua quidem iis, qui ad Cathedras assumendi sunt] cum partibus Judicis vel etiam Advocati in Principis consistorio.

Quamvis autem aliquando in iis, qui eximii, ac magni Advocati fuerint, munus Judicis, vel Episcopi, aut Gubernatoris, parum felix esse praxis docere solet; unde propterea contra genus Advocatorum ista traditio apud aliquos in Curia volitare solet; Error tamen est manifestus, id ita generaliter, ac indefinitè asserere, cum id sequi soleat, potius pro limitatione regulæ, in uno ex duobus Advocatorum generibus; Vel scilicet in iis, qui cum solo ingenii acumine, atque cum merè leguleicis rigoribus, in omnibus casibus, omnibusque personarum generibus procedunt, non bene distinguendo, personas, loca, tempora, & negotia; vel in iis pejoris conditionis viris, qui ob consuetudinem ab eis contractam, indies manus habendi plenas muneribus, & pecuniis clientium, talem consuetudinem etiam in statu judicaturæ retinere fatagant, ut in aliquibus partibus praxis quandoque docet; Id autem in Mundo antiquum fuisse, docemur ex antiqui Græci Poëtæ versibus, quos in latinum traduxit eruditissimus Juris professor, *Alciatus lib. 12. patergon. C. ult.*

*Imperium quæ servas fuit, ne sumat berile.
Hoc vetus est, aliud nunc tibi dico novum.*

Quisquis causidicus fuit, is ne judicet unquam,

*Rhetore sit quamvis doctior Isocrate.
Veniali vir lingua, & opes acquirere sœtus,
Judicium haud unquam sordibus absque feret.*

Istud verò secundum genus certè non datur in Curia, quoniam cum Advocatorum honorarium sit jam taxatum in summa valde moderata, quæ solum à sponte dantibus, recipitur, ab invitis autem non exiguntur; ut infra in Curialium sede advertitur; Hinc sequitur, ut ista mala consuetudo excoriandi non verificetur; Solet autem aliquando verificari prima, sed raro tanquam limitatio regulæ, verè est in contrarium, quoniam jam versatus Advocatus longè magis alienus est ab æquivocis, atque à defensorum fallaciis, longèque facilius negotia percipit, & expedit, cum eius idoneitas sit absque dubio magis scientifica, & fundata.

Redeundo autem ad Rotam, (à qua præmissa neque extranea sunt;) Ea quam plures habet stylos particulares quorum aliqui sunt commendabiles, alii verò commendatione digni per aliquos non reputantur, in hoc autem relatoris partes solum me explente.

Inter quam plures autem stylos, quos omnes reassumere nimis laboriosum ac fortè tædiosum esset, istisque verè furtivis subciviarum horarum adnotationibus omnino incongruum; Illi præsertim dignoscuntur, ultra eos, qui jam supra insinuat sunt circa dubiorum disputationes, & decisionum editiones, & novas audientias, ac alias.

Primò nempe (& quidem commendabiliter) quod

92 quod aliorum Tribunalium vel Judicum res judicatas non attendit, neque exequitur, nisi de earum iustitia gustet, *Cavaler. decis. 62. & 270. decis. 132. par. 6. rec. Merlm. decis. 38. & sequius.*

93 Secundò quod proficitur attendere potius rationes, quam majorem cumulum doctrinarum; *plura cumulant add. dec. 460. par. 4. rec. tom. 2. num. 18.* Ut revera decet magna Tribunalia; Quamvis aliquando non bene fervetur; Summam etenim rationem iste stylus habet, ideoque pro meo sensu, ab omnibus Judicibus servandus esset, quoniam ubi non agatur de lege expressa, & præcisa proprii Principis, quæ in ratione auctoritativa, præcisam, ac necessariam faciat auctoritatem, sed agitur de articulis in jure controversis, habentibus auctoritates, ac opiniones hinc inde; Sive etiam de interpretatione legum civilium, quas in ratione voluntarii usus potius habemus, quam ex præcisa, & necessaria auctoritate juxta legalem historiam alibi recensitam. *dicto disc. 1 de servit.* Hinc nimis improprium ac indecorum est, ut magnum Tribunal, quod est præsupponendum, ut constituatur ex pluribus eximii Jurisconsultis, sequi debeat, cum cæca fide, traditiones frequenter indigestas eorum, qui potius ex otio, tanquam pro forentibus rebus inepti, volumina ediderunt; Potissimè quia, ubi etiam super aliqua traditione, magnus habeatur scriptorum cumulus, adhuc tamen si diligenter advertatur ad segregationem eorum, qui in diverso casu, vel cum diverso præsupposito loquantur, ac eorum quæ sine aliquo discursu, sunt puri collectores, vel transcriptores ita invenietur, quod ad valde exiguum numerum reducantur illi, qui numerat, merentur; Fortius verò si bene perquiratur origo, seu principium, quia nempe traditio desumpta sit ex dicto alicuius antiqui gravis Auctoris, cuius nunquam in animo fuit asserere id quod supponitur; Ideoque plures ex iis dicendi sunt testes de auditu auditus; Et alii de auditu ab iis, qui non dixerunt, ac propterea congruentius est rationes, & principia perquirere.

Tertiò, ubi etià agatur de propriis exequutorialibus, & in vim propriæ rei judicatas, si exequutio per longum tempus neglecta sit, illaque petatur post decem annos, concedi non solet, nisi Pater iterum audita, cum disputatione dubii; Commendabiliter quidem, quoniam, tam diuturna & inverisimilis negligentia, aliquam redolet probabilem suspicionem, *titul. de jurisdict. disc. 2. & titul. de judic. disc. 40. in quo agitur de exequutorialibus.*

95 Quartò, ubi procedit per contradicatas contra absentes, & præsertim contra eos, qui sint in remotis regionibus, de commendabili stylo, quamdam facere solet cumulationem, saltem virtualem, possessorii cum peritorio, quod scilicet non determinat possessorium, non bene gustato de bono jure in peritorio, *Leodiens. dominii 10. Januarii 1650. coram Cerro, quamvis regulæ juris sint in oppositum quod scilicet possessorium nil commune habeat cum peritorio, atque prius illud est terminandum, ut in judiciorum sede advertitur agendo de possessorii.*

96 Quintò, quando agitur de judicio possessorio præsertim summarissimo retinenda: quod est executivum, & non retardabile per appellationem, sive de revocatione attentatorum solet quandoque demandare, ut videatur de bono jure sine præjudicio dicti processus, ad eundem effectum manu-

tionis vel revocationis attentatorum; Idque commendabile reputatur, cum bonos effectus quandoque producere soleat. *Bich. decis. 605. & sequius.*

Sextò in causis dubiis, sive ubi alias timeri valeat, quod inconvenientia producenda sint, innuere solet concordiam, atque in ea nimium cooperari, & quandoque etiam illam præcipere, *Caput. decis. 214. par. 2. Cavaler. decis. 132. & sequius.* quod de jure fieri posse immò debere apud DD. est receptum, licet quandoque id transire soleat in abusum, unde propterea, Tribunalibus Regni Neapolitani per legem particularem id prohibere oportuit. *Rovin. dec. 95. Ioan. Baptistæ de S. Georg. de transact. quest. 20.*

Septimò quando adversus resolutionem concessit, novam audientiam, stylus est, quod super jam edita decisione expeditionem non decernit, quamvis ea Pars succumbens, quæ audientiam obtinuit, informare negligat; Unde propterea, victore solum informante, disputatur dubium, an sit standum in decisis; *Bich. decis. 417. decis. 343. par. 10. rec.* Et quandoque (licet raro) pro recessu contra informantem respondere solet.

Octavò in causis præsertim beneficialibus, quando causa reperitur jam introducta in Rota, non datur alter exequutor vel institutor an collator sine vitio attentatorum, sed ipsa Rota assumit has partes, atque ei, cui beneficium debitum sit, confert vel instituit, ita subintrando in locum collatoris, *ut. de benef. disc. 52.*

Nono, licet in Curia exequutio obligationis cameralis pertineat ad Auditorem Camera privativè ad alios; Unde propterea ut supra advertitur, ac etiam *discursu præcedenti*, necessaria est communicatio, huiusmodi facultatum; Attamen rectè procedit jure suæ delegationis, ubi agatur de obligatione dependente ab iis, quæ jam pendent in Tribunali, *decis. 332. par. 10. rec. Dunozett. decis. 349.*

Decimò licet non soleat aliquid decernere non prævia disputatione dubii, & editione decisionis; Attamen in expensis, & fructibus, id agit sine hac formalitate, *Bich. decis. 468. Roj. decis. 385. & in aliis.*

Undecimò, quando Rota mutat opinionem, ut frequenter contingere solet, non per hoc admittit retroractionem præjudicalem rei judicatas, vel concordias sequutæ de tempore, quod altera opinio tenebatur, *Martin. Andr. decis. 48. & in aliis pluries.*

Duodecimò condemnat semper in expensis victum non reflectendo ad distinctionem, quæ desuper per DD. traditur inter justam, & injustam causam litigandi; Isteque stylus videtur in Curia generalis. Verum non omnes expensæ reficiuntur nisi vivæ, præterquam in certis casibus, ut in sua materia judiciorum advertitur in particulari sede refectionis expensarum.

Ille autem videtur stylus particularis Rotæ, quod non mandat refectionem propinarum, quæ ipsimet Rotæ solvantur; Isteque stylus parum commendabilis reputatur, ideoque reformatione dignus.

Profitetur item tenaciter sequi opiniones antiquas, Idque regulariter commendabile quidem est, ut superius quoque advertitur; Sed quandoque videtur modica commendatione dignum quando

quando dignoscatur quod antiqua opinio non habeat probabile fundamentum; Ut ex. gr. contingit in retentione opinionis *Alexandri* contra illam *Angelii*, super denegatione viæ executivæ pro legatis, dum omnia alia Tribunalia sequatur opinionem contrariam ut in iudiciorum sede advertitur, agendo de iudiciis executivis; *tit. de iudic. disc. 37. & 24.* ac etiam circa opinionem *Bartoli* ut ius patronatus non transeat in fideicommissarium, ut pariter in sua sede, *sub tit. de iurepatr. disc. 36.*

Habet quoque quemdam stylum particularem, qui exorbitans, parumque commendabilis videtur, quod scilicet ille terminus, qui de stylo generali Curie habitus pro servato durat per decem dies, & in Rota per quindecim, ut in iudiciorum sede advertitur; Quando habeatur pro servato in ultima Rota memorialium, in qua indicuntur generales vacationes æstivæ, durat usque ad primam Congregationem generalem, quæ ut supra, habere solet circa finem mensis Julii vel principium mensis Augusti, cum tali exorbitante retrotractione ad diem termini habiti pro servato, quod si victus non appellaverit infra decem dies, vel appellando non curaverit committi causam infra alios decem, intret res iudicata; Id enim exorbitans videtur, ut transeat in iudicatum sententia, quæ revera tunc non aderat in rerum natura; Immo quando neque prodierat decisio, ex cuius lectura victus determinare possit, an deberet acquiescere, vel appellare; Ac etiam erat incertus, an demandanda esset expeditio; vel potius concedenda nova audientia, *tit. de iudic. agendo de appellatione, & de re iudicata disc. 37. & 38.*

De Rota Decanatu quomodo eius optioni locus sit latè disertè ille, qui in hoc munere diu vixit & obiit; *Coccin. not. bil. 261. post primum vol. à decisionum.* Et an causæ Judex seu Ponens sequi debeat votum correspondens, si resolutio sibi parum iusta videatur, esse solet in questione; *Coccin. dec. 399. num. 5.*

In causis in hoc Tribunali pendentibus, nullæ penitus sunt expensæ pro iudicibus per litigantes, præsertim externos, cum quædam exigua nimiumque moderata munuscula superius recensita in candelis cereis, & saccharo tradi solita in vigilia Nativitatis Domini vel in Kalendis Augusti, ut plurimum præsententur per Magnates, & nobiles præfentes in Urbe, non autem, vel nimium rarè, per litigantes externos, qui aliquando id agunt solum in causis valde gravibus; Aliudque non adest emolumentum pro iudicibus, nisi illud propinarum in expeditione sententiarum diffinitivarum nempe; In causis prophanis usque ad summam scutorum mille, scuta decem auri; A mille verò usque ad decem mille, scuta viginti quinque pariter auri; A decem millibus usque ad viginti mille scuta, quinquaginta; Ab inde verò supra, ad quæcumque summam ascendant, centum, neque excessus huius summæ datur.

In causis autem beneficiis; Si valor non excedat summam centum ducatorum, est decem; A centum verò usque ad mille, viginti quinque; A mille usque ad tria millia, quinquaginta; Et ab inde supra centum, absque excessu.

Ubi verò agatur de causis jurisdictionalibus, vel aliis quæ valorem certum non habeant, tunc fieri solet taxa moderata, pro causarum qualitate; Atque ad hunc effectum deputari solet unus ex se-

nioribus, magisque peritis, ac probis Procuratoribus Collegii, pro huiusmodi sportularum cura, & taxa; Ultra quas solvuntur quædam emolumenta Notario pro registro actorum, quæ pariter suam habent taxam; Et de aliis expensis Protonotario Advocatorum, & Procuratorum, habetur infra in Rubrica Curialium; Eisque accedunt stipendia sollicitatorum, & copistarum; Nil autem ulterius extraordinarium expenditur, præter illud emolumentum quod victor solvit Adjutori studiorum Ponentis, quando sibi communicat decisionem jam editam, quod de stylo importat id, quod importet honorarium Advocati vel Procuratoris in qualibet informatione, quod ad summum est duorum scutorum auri, frequentius verò minus, & juxta valorem antiquum dictorum scutorum auri, ut in dicta Curialium sede habetur; Unde propterea reliqui sumptus qui poni solent in litis eorum, qui negotiorum curam habent, minus veri sunt, cum principalium deceptione.

Ab antiquo tempore, Auditores Rotæ habuerunt locum in Cappella Pontificia, cum prærogativa, quod Decanus teneat Papæ mitram, seu trirregnum; Atque inter eos primum locum occupabat, post Decanum, Magister S. Palatii, ut de ipso agendo superius in plurimum eiusdem Palatii officialium Rubrica advertitur; *supra disc. 8.* Hodie verò, post eiusdem Cappellæ reformationem sub Alexandro VII. sequutam, iidem Auditores tanquam effecti subdiaconi, aliquem digniorem occupant locum, unde propterea sequutum est, quod Magister S. Palatii, sedet post eorum ultimum; Atque eorum unus in majoribus solemnitatibus, deferret crucem Papæ, duoque alii eidem interserviunt, elevando fimbrias vestium, quando Pontificaliter incedit; Decano continuante delationem mitræ; Atque ita sopita fuit antiquæ præcedentiæ quæstio inter Auditores Rotæ, & Clericos Cameræ, favore Auditorum, qui tanquam subdiaconi, præcedunt Clericos; Idque causavit etiam in eis mutationem habitus, qui prius erat nigri coloris, eo modo quo est ille simplicium Referendariorum Signaturæ, quæ nullum aliud minus annexum habeant; Nunc verò est magis qualificati coloris violacei, ad instar Episcoporum, & Archiepiscoporum, ac Protonotariorum, atque istorum prærogativam habent, deferendi in pileo signum, seu cordulam violacei coloris, quod non conceditur Clericis Cameræ, aliisque Prælatibus, qui ratione officiorum, vel munerum, vel familiaritatis Papæ, eiusdem violacei habitus usum habeant; Ista verò prærogativa mutationis habitus, rotæ potius displicuit, eò quia major prærogativa iudicabatur, ut illi qui violacei habitus usum jam habebant, ambirent, (eo derelicto) obtinere istum nigrum, tanquam longè majorem gradum, purpuræ proximum, & etiam in ipso statu, longè majoris existimationis.

Quam plura quoque munera huic Auditorio fixa esse videntur; Illud præsertim supra insinuatum in Rubrica magni Penitentiarii, Regentis Penitentiariæ; *supra disc. 12.* Ac alia pariter occasione aliquarum Congregationum jam enunciata; Quod scilicet in illis Congregationibus Rituum, quæ sunt pro canonizatione vel beatificatione servorum Dei, interveniunt tres seniores Rotæ Auditores tanquam periti Canonistæ, & Consiliarii; *supra disc. 18.* Ac etiam eorum unus intervenit in Congregatione immunitatis Ecclesiasticæ; *supra disc. 17.* Et alter in Congregatione fabricæ S. Petri

S. Petri; *supra disc. 20.* Atque ubi Papæ placeat assumere Prælatum ad officium Datarii, pro frequentiori usu, assumit unum ex Rotæ Auditoribus, *supra disc. 9.* Quod etiam sequi solet in munere Datarii, apud Cardinales de latere ad Reges, magnosque Principes, aliaque officia eis committi solent pro Papæ Arbitrio.

111 Ex hoc Tribunali, ultra tot supra enunciatis, Pontifices, Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos; Multi quoque prodierunt scriptores in utroque jure, aliisque facultatibus quorum labores ad posteritatis instructionem habemus in voluminibus publicæ luci datis, præter tot volumina decisionum, quæ sub nominibus peculiaribus, ipsorum Auditorum, vel in confuso collectæ fuerunt per Prosperum, Farinacium, & Paulum Rubicum, qui non fuerunt Auditores Rotæ, sed collectores aliquarum decisionum huius Tribunalis, eas ad publicam utilitatem in volumina redigendo.

Ex isto etenim Tribunali fuerunt, præ cæteris, Authores, in infra scripta serie recensiti. Videlicet.

112 *Santus Raymundus*, qui ex commissione Gregorii IX. fuit compilator quinque librorum Decretalium, quorum notabilis pars ex huius Tribunalis decisionibus desumpta est, ut supra.

S. Antonius Archiepiscopus Florentinus
Guilielmus Durandus, qui speculator nuncupatur.

Oldradus de Ponte,
Ludovicus Pontanus, seu *Romanus*,
Lapus,
Zabarella,
Turrecematæ,
Abbas Panormitanus,
Fœlinus,
Bellamera,
Jo. Antonius de S. Gorgio,
Decius,
Gammaus,
Antonius Augustinus,
Pavinus,
Gomesius,
Corsetus,
Bellincinus,
Jacobatus,
Simonetta,
Palcottus,
Mantica,
Penia,

Et alii quorum notitia non habeatur, vel quod memoria non suppetat; Unde liquet quale feminarium sit istud Tribunal.

De aliis autem circa sanationem terminorum, vel circa prorogationem fatalium, sive circa nullitates, quas attendere, vel rejicere debeat, ac similibus concernentibus ordinaria iudicii, habetur sparsim infra in suis Rubricis, occasione agendi de terminis substantialibus, ac de nullitatibus, & de appellatione, aliisque concernentibus, istam materiam processus, & actorum; Aliaque studiosus perquirat, & addat, cum non uni omnia.

DISCURSUS XXXIII.

De Tribunali Camerae Apostolicæ.

S V M M A R I V M.

- 1 DE origine, seu introductione huius Tribunalis.
- 2 De numero præfinito Clericorum, & quando id sequutum sit.
- 3 De statu hodierno Tribunalis, & ex quibus illud constituitur.
- 4 De Cardinali Camerario, & de aliis Cameralibus, qui sedent in Camera ultra Clericos.
- 5 In quibus diebus Camera teneatur, & in quo loco.
- 6 De Camera tributorum in vigilia Apostolorum.
- 7 Quale votum habeant Camerales, & in quo differant à Clericis.
- 8 De prærogativa Advocati, & procuratoris fisci.
- 9 Habetur usus contradictoriorum.
- 10 Quomodo fiat communicatio informatio- num, & de prærogativa fiscalium.
- 11 De modo votandi, & de quibusdam stylis qui non laudantur.
- 12 Laudatur stylus, ut Ponens, vel Commissarius cause votet, & habeat plenam, ac exactam informationem processus.
- 13 Quomodo fiat distributio causarum inter Clericos.
- 14 Hoc Tribunal habet Signaturam in venire, & Decanus gerit partes Præsæcti.
- 15 Quarum causarum cognitionem habeat, & in qua instantia.
- 16 Propositio quæ fit in Camera est loco commissionis vel libelli.
- 17 Quomodo regulariter rescribi soleat in causis exequentiis præsertim à sententiis, vel decretis Thesaurarii, & de cautela impediendi executionem.
- 18 De modo firmandi dubium, & proponendi resolutiones, ac etiam de stylo concedendis novis audientias, & recedendi à decisis absque decisione editionis.
- 19 Appellatur etiam ab eius sententiis, & causa committitur per Decanum in eadem Camera.
- 20 De proponis, aliisque expensis, & muneribus.
- 21 De Auditoribus Clericorum.
- 22 De istorum officiorum venalitate, eorumque pretio.
- 23 Qualis sit huius Tribunalis jurisdictio, & in quibus generibus causarum.
- 24 Est tribunal sæculare principaliter, sed habet etiam admixtam aliquam juris- dictionem Ecclesiasticam.